

HRVATSKI PLANINAR

GLASILO HRVATSKOG PLANINARSKOG DRUŠTVA

GOD. XXIII.

STUDENI 1932.

BROJ 11.

DR. J. POLJAK:

ZAGREB

OGULINSKO ZAGORJE

Između brojnih prirodnih ljepota našega krša nije ovaj kutić naše domovine posljednji u njihovu nizu, makar se nalazi na pragu kraja, koji po svojoj vapnenačkoj izgradnji, morfološkim oblicima i drugim geološkim pojivama pripada oblasti krša. Možda je upravo taj njegov položaj uzrok tomu, da je po svojim prirodnim ljepotama i rijetkostima zanimljiv planinaru kao i znanstvenom istraživaču. I ako nema ovdje nebotičnih vrhunaca i vratolomnih penjačkih uspona, ipak će planinar, koji slučajno zađe u taj kraj, naći zanimljivih slika u punoj mjeri, dok će planinar istraživač imati pune ruke posla, dok obide i prouči sve geografske i geološke pojave Ogulinskog Zagorja.

Pod Ogulinskim Zagorjem razumijevamo kraj, što se stere na jug Ogulinu počevši od sela Sabljak do podnožja brijege, na kojem se ponosno koče ruševine Frankopanskog grada Modruša. Duboko urezana dolina omedena je na istoku gorskim grebenom Veljun Brijege (616 m) i Stražbenice (621 m), na zapadu istočnim obroncima Velike Kapele, na jugu je zatvara trupina brijege, na kojoj je Modruš-grad, dok se prema sjeveru slobodno otvara i prelazi postepeno između Sabljaka i Košavara u ogulinsko-ostarijsku ravan. Sredinom doline provlači se poput ogromne zmije srebrnasti trak rijeke Zagorske Mrežnice, koju zovu i Zapadnom Mrežnicom za razliku od Istočne Mrežnice, koja izvire nedaleko Slunja, a utječe kod Karlovca u Koranu. Zagorska Mrežnica izvire po prilici u drugoj trećini doline kraj pilane Rupčić usred doline iz jednog vrela poput orijaškog kotla, štono izbijaju velikom snagom i količinom vode iz podzemlja. Voda je kristalno čista svjetlozelene boje, teče lagano dolinskim dnom prema sjeveru do sela Sabljak, gdje zauzima pravac istočni do sela Lug, pa ovdje opet uzima svoj prvotni smjer, t. j. sjeverni, teče zapadnim podnožjem brda Skradnik sve do podnožja gorske kose Krapelja. Na tom svom putu gubi ona postepeno svoju vodu počevši

od sela Otok u nizu ponora sve do podnožja Krpelja, gdje se glavna masa vode gubi u ponoru, koji se nalazi u pećini zvanoj K r p e l j a c a. Na mnogim ponorima sagrađeni su mlinovi, koje za jakih vodostaja tjera voda, dok za vrijeme normalnog vodostaja miruju, jer voda u to vrijeme dolazi u malim količinama do sela Oštarija, gubeći se u nizu ponora, tako da ispod Oštarija više ne nalazimo tekuće vode. Između sela Ribarić i Salopek pravi Z. Mrežnica veliku okuku, pa u tom prostoru nalazimo izmedju neposredne obalne crte i dalje obale prostrane livade, koje narod nazivlje L u k e. Mrežnica je puna pastrva, pa su one na glasu kao najtečnije, što dokazuje činjenica, da svake gotovo godine dolaze Englezi na ribolov u okoliš Mrežnice i bližu okolicu Ogulina.

Južno od izvora Z. Mrežnice kojih 800 m nalazi se jako vrelo Bistrac, koje poput Mrežnice izvire u dolinskom drnu, sa obiljem bistre i tamnozelene vode, koja teče kratkim tokom, pa se ispod Rupčićeve pile slijeva u Mrežnicu. Bistrac potok je najjača pritoka Mrežnice, a dolazi u nju s desne strane, s koje Mrežnica prima još mali Ribarić potok. S lijeve strane prima Mrežnica dosta jaki potok Stošev, koji izvire na istočnom podnožju Velike Kapele, a južno od Dujmić sela posve slično kao i Bistrac vrelo. Dolinski dio južno od vrela Bistraca siromašan je vodom, pa tu nalazimo nekoliko malih potocića, koji imadu vode samo za jačih oborina, dok su ljeti u glavnem suhi. Ima tu i nekoliko malih ali stalnih vrela, kojima se narod služi iz cijelog tog dijela doline.

Dolinske strane od izvora Mrežnice do njenog zavoja prema istoku razvite su u obliku terasa, koje se u dvije stepenice dižu prema padinama Vel. Kapele i niza Veljun-Stražbenica. Niže stepenice su uske i prostiru se uzduž rijeke iznad neposrednog njenog korita, pa njima polaze ceste i to jedna desnom stranom rijeke iz Ogulina preko Sv. Jakoba—Bošta na most mrežnički, a odavle preko predjela Košavara na selo Ribarić-Luketić do sela Zagorja. Od Zagorja vodi nešto uža cesta preko Golog brijega na staru cestu Josip-dol—Modruš, kojom se može stići do pod ruševine Modruš grada. Druga cesta vodi od Ogulina preko Bošta—Salopek sela na Desmericu, pa dalje prema Rupčićevoj pilani i odavle prema izvoru Bistraca, koji obilazi i sastaje se s cestom, što vodi na Zagorje. Kod Desmerice odvaja se dosta dobra šumska cesta, koja se postepeno diže istočnom padinom Kapele do na njeno sedlo i prelazi u nutrašnjost Kapele u predjel S o p a č e, gdje se nalaze lijepe šume crno- i bjelogorice. Gornje više obostrane terase znatno su širih dimenzija, pa su na njima smještena naselja Salopek selo, Dujmići, Desmerica i Ivanac na lijevoj odnosno zapadnoj terasi, dok su Ribarić selo, Krtinjaš, Luketić, Puškarić, Čepići, Rendulić, Grdić selo i

Zagorje smješteni na desnoj obalnoj terasi odnosno na istočnoj strani doline.

Južni dio doline, t. j. onaj ispod vrela Bistraca, posve je drugoga razvoja, budući da su se ovdje terase nevidljivo izgubile, a na njihovu mjestu nalazimo brojne humke više ili niže absolutne visine, koji postepeno prelaze u visoku i impozantnu oštru piramidu Modruš-grada. Svi su ti humci ili oranice ili zarasli lijepim hrastovim luhovima, između kojih se nalaze dublji ili plići dolinski zarezi, kroz koje žubore u pretežnoj česti periodički potočići. Na mjestima, gdje su doline prostranije, nalazimo mala naselja kao Gerovci, Ivanci, Radočaj, Cindrići, Pađeni, Dimnjak, Puškarić i Salopek selo, s kojima se završuje niz naselja Ogulinskog Zagorja. Sva su ta naselja tipa naših gorskih sela, gdje su kućice razdaleko jedna od druge, a rijetko nalazimo na okupu po tri četiri kućice zajedno. Iznimku čini veliko i lijepo selo Salopek na sjevernom dijelu doline, koje je smješteno duž seoskog puta, i to kuća uz kuću. Najjače je razbacano selo Desmerica, jer se nalazi na zemljištu, koje je puno velikih ponikava, pa su stoga kuće sagrađene na međuprostorima ili iznad ponikava. Sve su kuće građene iz tesanog hrastovog drva, pokrivene slamom ili jelovim dašćicama, a rjeđe crijevom. Zidanih kuća ima malo i to su novije kuće u Zagorju i sjevernom Salopek selu, gdje su sve kuće pokrite crijevom, jer je selo svojevremeno izgorjelo, pa su nakon toga izgorjele kuće sazidali i pokrili crijevom. Značajno je da oko svake pojedine kuće u Ogulinskom Zagorju nalazimo skupine starih voćaka, ponajviše jabuke i kruške, a rjeđe orah, koje svojim velikim krošnjama posve zastiru kuće, tako da se naselja jedva i vide, pa nam se pričinjava iz daljega, kao da i nema naselja u tom kraju. Središte Zagorja je selo Zagorje, gdje je župa toga kraja, općina, škola i nekoliko manjih trgovina, a župna crkva zagorska vidi se iz svakog dijela doline, jer je zgodno smještena na vrhu jednoga takvog humka.

Iznad zapadnih dijelova terase uzdiže se dosta strmo padina Zagorske Kose i Lipova Vrška, koji su odozdo obrasli nižom, a više visokom bjelogoričnom šumom, koja se prema grebenu miješa sa crnogoricom, dok diljem tih gorskih kosa ima između šume vrlo lijepih i velikih komada gorskih košanica, koje čine taj kraj pitomijim i slikovitijim, pogotovo pak u onim slučajevima, gdje po površinama košanica nalazimo skupine drveća i pojedina osamljena stabla, što sve daje sliku nekog prirodnog parka. Po tome pristranci iznad istočnog dijela terase na zapadnoj padini Veljun-brijega i Stražbenice u donjoj su česti travnjaci, iznad kojih dolazi niska šuma bjelogorice sve do samog gorskog grebena, na kojem ima čistih proplanaka, s kojih je osobito lijep pogled na oštarijsko-ogulinsku ra-

van sa pozadinom Krpelja, prema istoku na kršku ravan između Korane i Mrežnice sa dugom gorskog kosom Babina Gora, od koje se prema jugoistoku povlači slikovito Plaško Polje i Plavča Draga, kojima u skrajnjem jugoistočnom kutu viri modrikasta piramida Ličke Plješvice.

Uz izvanredno lijep i slikoviti položaj Zagorja nalazimo na tom području i raznih prirodnih rijetkosti, koje su od interesa za planinara laika kao i za planinara istraživača. Tu je u prvom redu neposredni okoliš Desmerice sa svojim osamljenim kamenitim stupovima

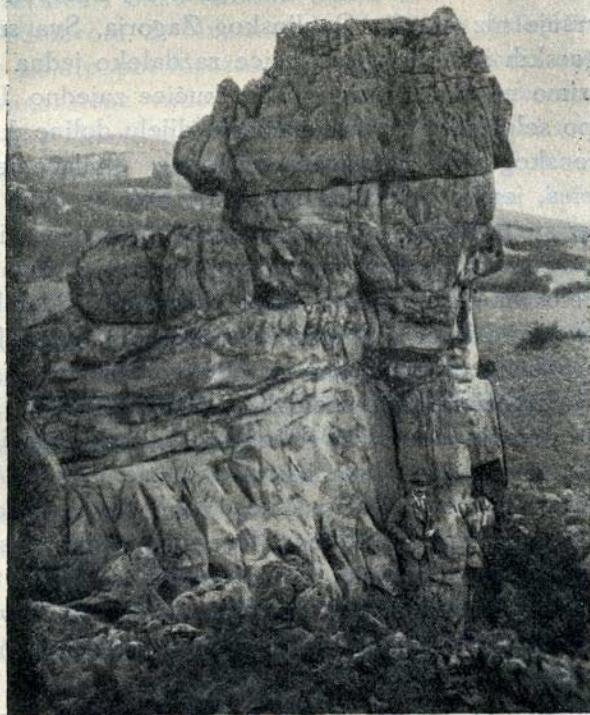

Foto: Dr. J. Poljak.

OGULINSKO ZAGORJE: Kamenita gljiva kod sela Desmerice

i skupinama. Širom desmeričke terase nalazimo bilo pojedinačne bilo skupine kamenitih oblika, koje iz daljine sliče pocrnjelim starim ruševinama kula i gradova. Tek kad se približimo tim zasebnim crnim zidinama, vidimo da to nisu nikakve ruševine kula i gradova, nego da su pravi prirodni kameniti stupovi i skupine izdjelani vještost rukom svesilne Prirode. Oni poprimaju najraznoličnije oblike već prema tomu kako na njih djeluju atmosferski uplivи; ima ih sličnih ogromnih gljivama, obeliscima, piramidama, stupovima, raznim

skupinama i zidovima. Najbizarniji među svima je onaj, što se nalazi na rubu sjevernog dijela terase iznad prvih kuća sela Desmerice. On izgleda poput velike piramide, koja je svojim šiljkom postavljena na prostrani kameniti podnožaj, a uz to je sve skupa još nešto nagnuto prema dolini Z. Mrežnice. Gledajući taj osamljeni kameniti stup dobivamo utisak kao da će se svakog časa srušiti, ili ako se to ne dogodi, a ono smo gotovo sigurni, ako ga malo porinemo, da će se sav stropoštati u dolinu Mrežnice. Međutim ne događa se ni jedno ni drugo, jer stup i dalje стоји čvrsto, стојi tako valjada već tisućljeća, a stajat će i dalje, jer Priroda poznaje dobro statiku, po kojoj taj stup, i ako se povremeno troši, ipak vazda zadržaje svoju ravnotežu i ostaje, a oblik mu biva svakim danom sve čudnovatiji. Svoju crnu boju imadu ti oblici od kamena, iz kojeg su postali, a koji je tamnosmeđi polukristalinični dolomit iz formacije jure. Područje ovih zasebnih kamenitih oblika nije ograničeno samo na predjel Desmerice, nego se ono odavle širi u pravcu sjeverozapadnom preko Lipova Vrška do u područje Musulin potoka na jugozapadnoj strani starca Kleka.

Iznad kuća sela Ivanac južno izvora Bistraca nalazi se u dubokoj ponikvi pravo krško jezero zvano Zeleno Jezero. Kako su krška jezera u našem kršu dosta rijetka, to je Zeleno Jezero svakako važna pojava ne samo Ogulinskog Zagorja nego i krša u području Velike Kapele i susjednog Gorskog Kotara. Ono je eliptičkog oblika s duljom osi oko 80 m, a kraćom oko 24 m; voda je tamnozelene boje, u kojoj se vide sivi refleksi jezerske strmo odlomljene kamenite obale. Glavni dio vode dolazi podzemno na zapadnoj strani jezera kroz pukotinu, koja seže duboko do vode podzemnice, što se pruža duž istočnog podnožja Velike Kapele, a kojoj pripada i voda Z. Mrežnice i Bistrac-vrela. Za vrijeme jačih oborina dolazi na istočnoj strani jezera voda pukotinom nešto nagnutog položaja iz ponora Rupečice, koji se nalazi kraj sela Gerovci, gdje se podno pilane nalazi taj ponor. U ponor se pak slijeva voda, što dolazi za jačeg vodostaja iz pećine Rupečice, južno od Gerovaca, kojoj se ulaz jedva vidi iznad hrpe kamenja. Za vrijeme suše voda se iz pećine ne izljeva, jer pane ispod razine dna ponikve, u kojoj se nalazi sam ulaz u pećinu kao i ponor Rupečica; no u samoj pećini voda nikad ne presahne, jer je to voda podzemnica, koja je stalna, a dubine je ovdje oko 3 m. U Zelenom Jezeru ima pastrva i klenova koji dolaze podzemno iz Mrežnice, što nam svjedoči, da je voda što hrani jezero, Bistrac-vrelo i vrelo Mrežnice istog podrijetla, t. j. jedna voda podzemnica, koja na raznim tim točkama izbija na dan.

Kojih 20—30 m zapadno od Rupečiceve pilane u malenoj uvali nalazi se u stijeni iznad uvale niski ulaz u pećinu zvanu Zagorská

P eć. Nakon što smo se potruške provukli kroz ulaz, postaje pećina viša, i zamalo dolazimo u dvoranu znatnih dimenzija sa lijepim uresima siga. Prema sjeverozapadu dvorane zjeba veliki prostor kao ogroman ulaz u slijedeću dvoranu, a koji nas dovodi do ruba ovećeg podzemnog jezera. Jezerske se strane posve okomito ruše do vode, koja je divne tamnomodre boje i znatne dublje do 6 m. Za vrijeme normalnog vodostaja razina je vode u jezeru za 1 do 2 m ispod jezerskog ruba, no za jakih oborina digne se voda u jezeru do ruba, pa se preko ovog izljeva u pećinu, protječe kroz nju do ulaza, prolazi kroz ulaz u uvalu i otjeće ovom u Mrežnicu. Voda ovog podzemnog jezera istog je podrijetla kao i prije spomenute vode Rupečice, Zelenog Jezera, Bistraca i Mrežnice.

Sličnu no opsegom znatno manju pećinu nalazimo u prostoru između sela Dujmić i Desmerice, a podno ceste, što vodi na Sopaču, zvanu Stikosine Dražice. Ulaz u pećinu nalazi se u dnu velike ponikve, a vodi nas u oveću prostoriju sa sigama, iz koje prema sjeveru vodi vrlo strmi hodnik do malog podzemnog jezercu sa svjetlozelenom bistrrom vodom. Voda ovog jezercu nema otoka, pa se razina vode diže i spušta u samoj pećini, gdje na stijenama pećine ostavlja vidljive tragove višeg i nižeg vodostaja. Čini se da ova voda podzemnica jezera stoji u izravnoj vezi sa vodom podzemnicom jakog i stalnog vrela Stoševu.

To bi bio u glavnim potezima prikaz Ogulinskog Zagorja, kraja, koji u svakom slučaju zaslužuje pažnju i planinara i istraživača, poglavito ovih potonjih, jer imadu u malom prostoru razvite najraznolicije geografske i geološke fenomene, kakvih se malo nalazi na tako uskom i ograničenom prostoru.

Pristup u Ogulinsko Zagorje je najzgodniji iz samog Ogulina, pa je vrlo ugodna, lagana, lijepa i poučna jednodnevna tura, koju preporučujem svakom planinaru, koji dođe u okoliš Ogulina i zanima se za prirodne znamenitosti ovoga kraja.

Dr. IVAN KRAJAC: JASTREBARSKO.

VAGANSKI VRH

1. Uspon. Radi lakšeg razumijevanja držim se nazivlja i kote, kako je u karti 1:75000 označena. Dne 1. IX. 1930. promatrao sam sa hrpta Višerujna mogućnost uspona na kotu 1798 m aps. vis. i na vrh zvan na karti Vaganski Vrh izravno sa Dolaca zapadnim bočinama pod vrh karte 1798 m a dalje putem, i to započinjući uspon iz blizine Marasova Vrela na Dolcima. Sutradan tek oko 10 sati u jutro započeli smo se uspinjati od blizu Marasova Vrela. Torbe smo

Foto: Dr. J. Poljak.

POGLED NA OGULINSKO ZAGORJE

Foto: Ljudevit Griesbach.

BIJELE STIJENE: GLAVNI VRH 1335 m.

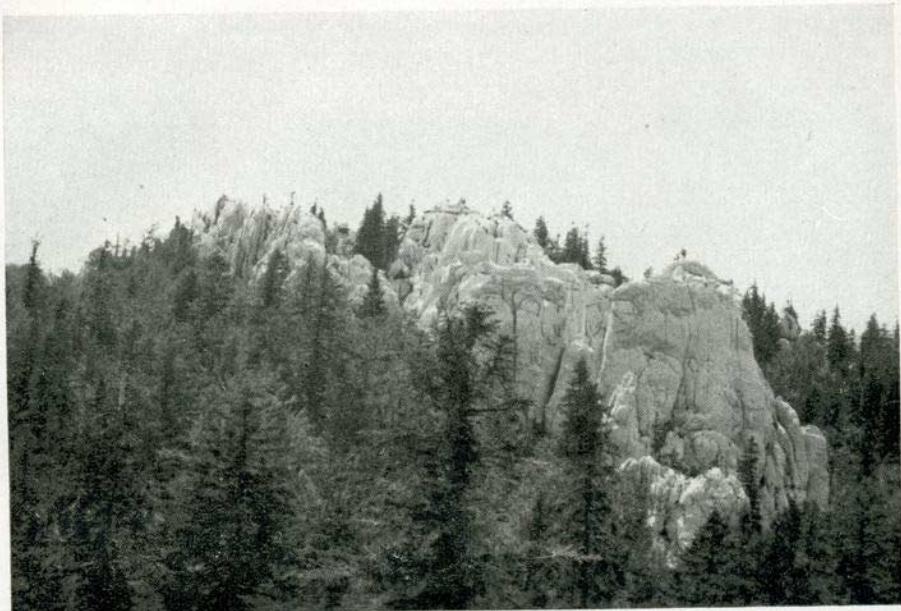

Foto: Ivo Vlašić.

SAMARSKE STIJENE

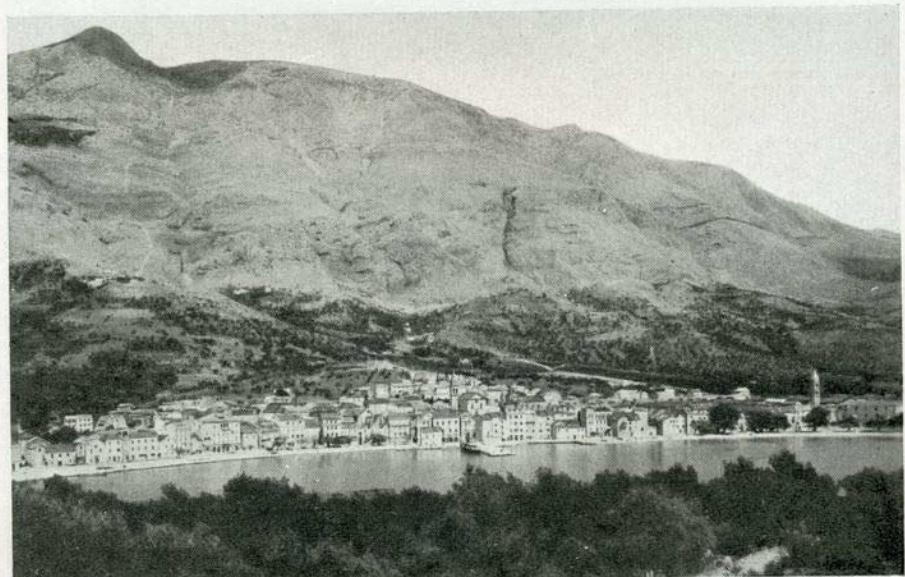

Foto: Ljudevit Griesbach.

MAKARSKA ISPOD BIOKOVA

sakrili u guštaru i uzeli sa sobom samo ono što nam je bilo potrebito za pol dana. Crta našeg uspona vodila nas je istočno, malo ju goistočno blizu ruba šume čistinama na vidljivo sedalce južno pod vrhom karte 1798 m. Uspon je išao neočekivano glatko. Došavši u visinu sedalca bili smo već visoko nad Babinim Jezercem na prilično ravnom putiću, koji prelazi preko južnog obronka kote 1798 m aps. vis. i vodi u sedlo između nje i sjevernog ruba hrpta na karti 1760 m, pa preko tog sedalca putićem, koji na karti nije označen, zašli smo u istočno zalede hrpta 1760 m. Kako nas je put vodio, obilazili smo s juga ogromnu dugoljastu duboku ponikvu u hrptu uz sam sjeverni rub (prema Lici) Velebitskog ličkog hrpta. Odmah iza sedalca, dakle zapadno pod južnim nuzvrhom Babinog Vrha, vidjeli smo s desna pod sobom u ljevkastoju dubokoj uvali malo jezerce zapravo veću lokvu, po veličini manju nego je Babino Jezero. Nad njim bliže nama i putu bila je isušena lokva, koja valjda ima vode u jeseni i u proljeće. Slijedeća lokva — jezerce je tek ona kod Malovana. U istočnom boku kote 1760 m ukazivala se je s druge strane ljevkaste ponikve, koja je imala na dnu rečeno jezerce, nekako kao u našoj visini sniježnica sa ishodanom stazicom do nje. Obilazeći rečenu ponikvu s južne strane približavali smo se sjevernom vrhu hrpta kote 1735 m, pa mimo njega kao uz malo sedalce prema morskoj strani i putem u zavoju koso pod i na najviši vrh, koji nosi na karti kotu 1758 m aps. vis. Na vrhu nađosmo gdje počiva stado od kojih tridesetak volova bez pastira, koji dolazi samo svaki dan prigledati i blago na vodu voditi. To je blago iz Bukovice iz hrvatskog sela Kruševo južno od Obrovca. Blago je od velike i dobre velebitske paše vrlo dobro hranjeno. Jedan bik nas je htio gniti idući prema nama, ma da smo se sklonili iza glavice, mučući i rijući rogovima zemlju klekнуvši prednjim nogama. Mi smo ga kamenjem tjerali. Pastir, koji je međutim nadošao, odagnao je cijelo stado na vodu prema Malovanu.

Isprobavši opisanim pravcem uspon sa Dolaca do Vaganskog Vrha na povraću uz obični nebrzi hod bilježio sam vrijeme, koje mi je trebalo za silaz do Dolaca. Pri tom sam dobio ove bilješke: Sa Vaganskog Vrha do sedla nad Babinim Jezerom 45 min., podnožjem Babina Vrha nad jezerom 10 min., a silaz od zapadnog ruba na Dolce 25 min.; dakle ukupno 1 sat 20 minuta.

Prema tome izlazi da je ova crta vrlo povoljna, jer je kratka, brza, nije naporna i vrlo lagana za orientaciju za vedrog dana, jer uvijek vodi u glavnom u istom pravcu, a ciljevi se manje ili više vide pred sobom. Oko 2 i pol sata popodne bili smo jošte na sjevernoj glavici Vaganskog Vrha. Prije 4 sata bili smo opet na Dolcima kod Marasova Vrela, gdje smo počinuli.

2. Opažanja. Hrbat, koji na karti nosi kotu 1758 m, poprečan je u crti po prilici od 1 km preko ovog najvišeg dijela Velebita. Nosi na sebi pet vršića. Najsjeverniji vršić ruši se djelomično potpuno okomito nad ličko Velebitsko predgorje (vidi sliku »Hrv. Planinar« br. 6. god. 1932.) Sa njega je divan pogled prema Lici. U Kukljicu i Breziku vide se dobro ljudi dalekozorom, koji 8 puta povećava. Sa južnog vršića je isto tako otvoren pogled prema moru. Sam hrbat i vrh je lako pristupačna visoka zelena golet (pješčani pašnjak).

I ovdje dakle valja radi sigurnosti identifikacije počinjući sa sjevera označiti vrhove hrpta Vaganskog po istoj metodi, kako sam ih označio na Višerušnu, dakle kao: Vaganski hrbat vrh a) najsjeverniji nad Ličkom ravnicom; zatim dolazi drugi vršić brojeći sa sjevera t. j. Vaganski hrbat vrh b); onda Vaganski hrbat vrh c); mislim da je to današnja kota 1758 m; zatim prema jugu dolazi vršić: Vaganski hrbat vrh d) i najjužniji Vaganski hrbat vrh c). (Vidi sliku »Hrv. Planinar« br. 6. god. 1932.)

Rečena sjeverna glava a) tog poprečnog hrpta eksponirana je prema sjeveru, t. j. prema ličkoj visoravni. Sa zapadne strane ona se naglo ruši u korito, koje se je uvalilo između te glavice i susjednog zapadnog kamenog hrpta Velebitskog, na karti kota 1637 m. To korito ruši se — čini se — najprije visokom okomitom kamenom stepenicom prema visokim gorskim pašnjacima, koji sa sjevera rube dno velebitskog stijenja u crti Vagan (sjenokos) — Bunovac. S druge, dakle zapadne strane korita diže se opet stijenje kopnenog kamenog hrpta planine vrlo strmo tik zapadno do korita prema ličkom predgorju. To je okomito stijenje toliko strmo, da se mjestimice normalno ne bi moglo niti težom penjačkom turom svladati. Ugao tog kamenog hrpta nad koritom između njega i sjeverne Vaganske glave označuje karta 1:25.000 sa 1637 m aps. vis. Kameni hrbat se nastavlja dalje u pravcu prema koti 1798 m (na karti 1:25.000 Babin Vrh) i postaje viši, a oko polovice svoje uzdužne protege malo se je ulekao. To bi možda mogla biti crta penjačkog uspona sa sjenokosa Vagan (veliki žljeb). Južno odmah otraga tog ličkog grebena je već pomenuta velika i duboka uzdužna ponikva u najvišem hrptu Velebita. Ovaj prema kopnu okrenuti uzdužni greben uspinje se dalje i nasuprot vrha 1798 m postizava svoju najveću visinu. Nato se odmah ruši tvoreći silno kamo strmo korito između svojeg zapadnog boka i istočnog boka vrha 1798 m, koje se terenskom stepenicom vrlo strmo spušta do dna stijenja (sve s kopnene strane Velebita). Na istok od Vaganskog Vrha hrbat nad kopnenom stijenom nije neprekidan, nego se jasno ocrte izdižu tri glavice, koje na karti 1:25.000 idući od Vaganskog vrha prema istoku nose kote

visine: 1723 m, 1700 m i 1708 m (navodno Malovan). Istočno od Vaganskog vrha u hrptu Velebita je velika ali pitoma uvala, koja se u obliku velike visoke previje otvara prema moru. Iza nje se teren opet diže tvoreći hrbat, koji je na istoj karti označen kotama 1714 i 1710 m. Taj dio hrpta ima svoju visoku spojnicu u pravcu prema koti 1708 m (Malovan). Ovaj dio samog hrpta je nešto pitomiji nego hrbat zapadnije od Vaganskog Vrha.

Godine 1929. gledajući sa Visočice primio sam utisak, kao da je hrbat Vaganskog Vrha viši od Babina Vrha. Gledajući opet lanjske godine sa vrha (karte) 1798 m prema t. zv. Vaganskom vrhu činilo mi se dvojbeno: nije li Vaganski vrh nešto viši od kote na karti 1798 m. Prilikom ovog uzlaza pokušao sam ustanoviti to sa — doduše vrlo primitivnom — nivelacijom. Moj rezultat me je iznenadio, jer mi je taj način gledanja pokazao da bi najviši vršić Vaganskog vrha (na karti kota 1758 m) imao biti za kojih valjda oko desetak do dvadesetak metara viši od kote danas na karti označene sa 1798 m, koja se prema karti dosad smatra najvišom u Velebitu uopće. Međutim istim načinom gledano Sv. Brdo s istog najvišeg vršića Vaganskog Vrha pokazivalo je da je i ono opet po prilici kojih valjda 10—30 m opet više od Vaganskog Vrha. Držim da je lom svjetla posve neznatan u neposrednim blizinama, kakove su ove. Moguće su kote nekom pometnjom neispravno poredane i označene bile, što je navodno potvrdila nova izmjera s obzirom na odnos kota u austrijskoj karti 1798 i 1758.

S obzirom na ova opažanja, kao i s obzirom na manjak ispravnih kota kod vjerojatno najvišeg vrha Rožanskih Kukova, t. j. kod Krajačeva Kuka u Sjevernom Velebitu bilo bi potrebno što skorije podvrći definitivnoj reviziji mjerjenja visina barem u pogledu najviših vrhova u ovom dijelu Južnog i na rečenom dijelu Sjevernog Velebita. Sa barometričkim visinomjerom se ovdje teško dade ispravno raditi, jer na hrptu na prelazu između morske klime, zraka i morskih upliva na tlak zraka, te kopnene klime zraka i upliva — tlak i gustoća zraka osobito za vjetra — neprestano se mijenjaju. To se događa valjda i za tišine, jer se i tada zrak neprestance mijenja i međusobno miješa preko hrpta Velebitskog, pogotovo preko najvišeg hrpta, kao ovdje, što sve upliva na barometar, tako da se neprestance dobivaju drugi brojevi već prema zgušćenju ili momentanom razređenju zraka i izmjeni tlaka zbog tih upliva i vjetra. Barem moja su u tom pravcu sigurna iskustva takova. Zračna udaljenost kota 1758 (Vaganski Vrh) — kota 1798 m (Babí Vrh) iznosi oko 1.8 km, a zračna udaljenost od prve do vrha Sv. Brda iznosi oko 6 km 750 m.

3. Mjesto za buduću planinarsku kolibu na najvišem hrptu Južnog Velebita. Kada se bude moglo pomisljati na novo potrebno planinarsko uporište u središtu najvišeg hrpta Velebitskog, tada će se u tu svrhu morati da bira na najpovoljnijem mjestu, na prostoru, koji po prilici omeđaju kote 1700 i 1708 m (Malovan) s ličke strane, a prema moru najviše eksponirana najviša kota 1710 m.

To bi bila po prilici polovica puta između kote 1559 m, t. j. Tadine Glavice nad Buljom i Sv. Brda. Od Sv. Brda do Malovana, t. j. kote 1708 m, ima 4.5 km zračne crte, a od kote 1559, t. j. od Tadine Glavice do središnje kote 1714 m ima u zračnoj crti samo neznatno više. Ove pak dvije kote su međusobno udaljene u zračnoj liniji oko 825 m. U naravi je sve to znatno više, jer se mora ići vjugastim putovima većinom kako hrbat traži, a osim toga valja se uspinjati i spuštati.

U koliko bi bila postavljena koliba prema moru, otvorio bi se novi divan vidik na more i prekrasnu dolinu gornje Velike Paklenice.

Sa planinarskog stanovišta tako položena koliba bila bi u središtu visokog hrpta Južnog Velebita, pa u najkompaktnijoj a valjda i prostorno u prosjeku najvišoj skupini Južnog Velebita, koja prema današnjoj izmjeri nosi na sebi četiri izričita vrha preko 1700 m aps. vis. i jedan samo za 5 m niži, dakle zapravo 5 vrhova oko 1700 m aps. vis.

Od toga su dva izrazita prirodna vidikovca prema Lici, t. j. kota 1700 i 1708 m, a dva izrazita prirodna vidikovca prema moru, t. j. kote 1710 i 1695 m, dakle bi pružila maksimum mogućnosti novog otvaranja vidika na čitavom najvišem hrptu Južnog Velebita.

Ona bi omogućivala izravne uspone iz visoke doline Gornje Velike Paklenice eventualno i po stijenju do kolibe; nadalje nastavak spojнog puta u istočnom pravcu po najvišem hrptu tog dijela Južnog Velebita, pa napokon ostaje u kolotečini danas u praksi jur prokušane teorije o potrebi smještaja planinarskih koliba na uzmorskem gorskom lancu uвijek u neposrednoj blizini za najljepši vidik najpogodnijih vrhova a to s morske strane, gdje su elementi vidika najbogatiji (more, otočje, obala i planina itd.).

Danas je ovaj hrbat, ma da je lagano prohodan, u toliko neugodan, što je nevrijeme na njem najčešće i odmah se stvori u velikoj žestini, čim se na moru ili zaleđu počne vrijeme mijenjati. Kako je hrbat visok i eksponiran, a relativno uzak, i tako reći bez šume, to je izvrženost vremenskoj nepogodi velika, i čovjek se uopće nema kamo skloniti niti može saći pogotovo u noći, jer pobočje planine sastoji se većinom od teškog i pogibeljnog stijenja. Ista je po-

teškoća i u magli, koja je tamo predstraža svakoj promjeni vremena. Silaz u Liku i silaz u dolinu Gornje Velike Paklenice su nemogući radi strmog odnosno okomitog stijena, a do prelaza Bunovačkog i do Dolaca je daleko, i orientacija u magli i za nevremena teška. Kako je hrbat visok a gol na raskriju morskih i kopnenih klimatskih upliva, izvrgnut je silno vjetru, udarcu kiše, tuče ili snijega, magli a valjda i gromovima. Radi svoje eksponiranosti i golote također za slučaj silaženja prema Dolcima ili prema Bunovcu ili bunovačkim putem prema Ivinim Vodicama izvrgnut je planinar opasnosti udarca groma. Radi toga ni pastiri ne spavaju kod blaga na hrptu, nego stanuju na Dolcima ili u Stirovcu pod Sv. Brdom. Sve pomenute neprilike uklonila bi planinarska koliba na po prilici označenom prostoru.

Kap. ĐURO PANY:

SUŠAK

NA SAMARSKIM I BIJELIM STIJENAMA

Sa Bijele Lasice (1533 m), najvišeg vrha Velike Kapele, pruža se vanredno pregledan pogled na okolne planine. Prije svega na ogulinski Klek, koji se ističe svojim okomitim stijenama pod vrhom; spram zapada na Snježnik i Risnjak, pa dalje južno na Bitoraj i lijevo na Viševicu. Od ovog čunjastog vrhunca spram istoka spušta se gusta crnogorična šuma, iz koje se uzdižu već počevši od Bitorajskih stijena kameni masivi većeg i manjeg opsega. Najviše udaraju u oči masivi Bijelih Stijena, što se nižu iz gorske kose, koja leži gotovo usporedno sa kosom Bijele Lasice, južno od iste, a također u smjeru jugo-istok sjevero-zapad. Tu je nanizano nekoliko golih, kamenitih vrhunaca, svi malone jednake visine. Sjevero-zapadni kraj Bijelih Stijena, koji svršava skoro baš na jugu od vrhunaca Bijele Lasice, prelazi u Samarske Stijene, koje se odavle prostiru u smjeru sjever-jug. Po svome su obimu mnogo manje od Bijelih Stijena, ali kako su zaokružene još neprohodnjom okolinom, njihova se nepristupačnost upoznaje već i sa vrha Bijele Lasice.

Sjeverni dio predjela Samarskih Stijena manje je zanimljiv, jer su vrhovi obrasli crnogoricom pa ne dozvoljavaju nikakav izgled. Međutim južni dio pokazuje karakteristične kamenite vrleti pa je zato i toliko više privlačiv. Poznajući taj kraj samo iz daleka, kako se prikazuje sa Bijele Lasice i Bijelih Stijena, pobudila se je kod nas nekolicine želja, da ga obiđemo i da pronađemo prolaz, kojime bi se moglo prijeći sa Samarskih Stijena na Bijele Stijene.

U subotu 13. VIII. o. g. popodne krenusmo nas petorica brzovlakom sa Sušaka do stanice Lokve, odakle su nas odvezla kola do Mrkoplja. Još iste večeri proslijedili smo do Begova Razdoblja po vrlo ugodnome putu, kamo smo stigli nešto iza 8 sati na večer. Dok su se jedni pobrinuli za noćenje i za večeru u gostionama Jurkovića i Polića, koje se obje mogu samo preporučiti, ostali smo otišli do umirovljenog lugara Karlovića, da ga zamolimo neka nas prati na Samarske Stijene, jer je on poznat kao vanredni poznavalac toga predjela. Kako radi bolesne noge malo teže hoda, odlučili smo uzeti kola, na kojima će se g. Karlović voziti, a uz to nama olakšati nošenje uprtnjača. Pošto smo u nedjelju mislili krenuti na Bijelu Lasicu, odredili smo sastati se u ponедjeljak u 4 sata u jutro, da krenemo na Samarske Stijene.

U nedjelju je već svanulo, kada smo se uputili na Bijelu Lasicu poznatim putem iz Begovog Razdolja. Za nešto manje od 2 i pol sata bili smo bez napora na vrhu. Tamo našli smo seljake, kako sabiru sijeno, koje na granju voze u dolinu. Na vrhu je bilo i dosta blaga, a nešto spram istoka pokazali su nam vrelo Sladinka. Doduše malo mutno, ali voda je pitka. Nakon obligatnog promatranja sviju okolnih vrhova i dolina uživali smo divno sunce i iza 12 sati vratili se natrag u Begovo Razdolje. Iza objeda, koji nas je imao da čeka u 3 sata, a bio gotov tek iza 4, uvalili smo se u hladovinu, a pod večer krenuli rano u krevet, jer je trebalo ustati rano u 3 sata.

Već prije 4 sata u jutro našli smo lugara g. Karlovića pripravna. Još je bila noć, kada je on krenuo sa našim uprtnjačama i sa slugom na kolima, a mi kraticom pješke spram Matičeve doline, ispod sela Tuka. U Matičevoj dolini nastavili smo put šumskom cestom, koja vodi zapravo iz Mrkoplja u Jasenak, ali joj se broje kilometri od Tuka dalje. Bilo je vanredno hladno, a još više jako vlažno, tako da smo radije hodali po livadama, nego se drmali na kolima.

Kod 13. kilometra zaustavili smo kola, ručali i krenuli ravno u šumu. Mjestimice nevidljiva staza polagano se uspinje kroz dolac, koji dijeli Samarske i Bijele Stijene, a u visini južnog vrha Samarskih Stijena imade nekoliko crvenih markacija, koje je šumska uprava po pričanju g. Karlovića izvršila još godine 1927. Usput srelj smo više tragova srna i skratili za dužinu glave jednog crnokruga, koji je iza te operacije još dugo hvatao zubima. Na kraju se dolac uspinje u malo sedlo, koje se spram juga strmo spušta u dolinu, također prašumu, a kojim smjerom bi se moglo proći južnom kosom Bijelih Stijena, ali to nije bilo u našem programu.

Vratili smo se sa tog sedla kojih hiljadu metara natrag do ispod južnog vrha Samarskih Stijena i krenuli zapadnim smjerom do početka stijena. Naš se je vodič usprkos vrlo teškoj orijentaciji među

tim vrletima pokazao vanrednim poznavaocem tog kraja, pa ga možemo preporučiti svakom planinaru, da se posluži njegovim iskuštvom, jer će trebati još dugo vremena, dok taj predio postane toliko poznat, da će se moći izvesti dobra markacija puta.

Došavši ispod navedene pećine promijenili smo potkovane cipele sa penjačkim i odredili uspeti se težim putem, da se manje strmim vratimo natrag. Tu na dnu stijene ubrali smo naš prvi runolist sa Samarskih Stijena, kojega na vrhovima imade u obilju.

Najprije smo se spustili skoro do dna jedne snježne jame, gdje nas je dočekala ugodna hladovina, a mi nju pozdravili izdašnim kihanjem, jer smo bili obliveni znojem. Dosta jaka strmina, pokrivena zemljom, otešala nam je u početku napredovanje u penjačkim cipelama, ali doskora bile su pećine sve manje obrasle. Obišli smo prvu stijenu i došli na proplanak, odakle je trebalo početi s gimnastikom, da se prođe dalje. Tu nam se je otvorio prvi pogled na okolne gudure i vrtače. Sve neprohodno, strmo, divlje i divno.

Za 20 minuta bili smo na vrhu najniže stijene, koja je okrunjena crvenom zvijezdom, ispod koje smo pročitali imena naših preteča K. i C. Naš vođa nam je obećao, da će nas ovdje čekati, a mi smo se spustili spram juga u guduru i na juriš osvojili susjedne stijene, koje su doista pažnje vrijedne.

Nekih deset okomitih stupova sa razmacima, kroz koje se mjestimice jedva može čovjek da provuče, čini utisak jedne gotske građe. Odozdo ne možeš okom da pronađeš, koji je najviši, i kad stigneš mukom na jedan od njih, vidiš, da je drugi još viši. Tako smo tamo proboravili gotovo dva sata, dok nismo osvojili i najviši stup, koji na našu radost nije nosio još nikakova natpisa.

Dovikivanjem javili smo našem vođi, da se ne ćemo vratiti istim putem, pa neka se polagano spušta, odakle je i došao. S njime je bio ostao jedan naš drug, tako da nas je bilo samo četvorica. Uz prečesto padanje spustili smo se u dno gudure, pa se na sjeverozapadnoj strani provukli usjeklinom u drugu još nižu, dok nismo bili po našoj orijentaciji već zapadno od prvog vrha. Nato smo okrenuli spram sjeveroistoka i za kratko vrijeme došli smo do proplanka, odakle je boš počeo konačni uspon na prvi vrh. Jedva smo tamo došli, kad je zaorilo šumom pucanje i vikanje. Šta je bilo? G. Karlović čuo nas je samo u dolini pjevati i imao utisak, da smo krenuli put Bitoraja. Stao je pucati da nas svede na pravi put, pa je toliko veće bilo njegovo čuđenje, kad nas je našao, kako ga u miru čekamo. Naš juriš na stijene pa tako vanredna orijentacija, sve to dovelo ga je do uvjerenja da smo »pravi planinari«. Za dva sata brzog hoda došli smo do kola, gdje nam je sluga brižno čuvao uprtnjače. Pred-

vidjevši žegu imali smo spremljeno na kolima bure vode, pa smo se tako brzo okrijepili.

Kako su nam uprtnjače bile teške, jer smo se bili opskrbili za 4 dana, povezao nas je g. Karlović cestom kroz Begovu stazu do početka puta na Bijele Stijene, gdje smo u 4 popodne objedovali i u 5 sati se od njega rastali te počeli usponom. Taj je dio puta loše markiran, pa smo tako na pola puta zalutali i trebalo se je po jakoj strmini vraćati. Do raskrsnice na tjemenu Bijelih Stijena, odakle se odvajaju putovi na Boce i Fratre, trebalo je uprti svu snagu, a znoj nam se je u vodopadima slijevao preko nosa. Toliko više smo uživali, kada smo se našli na svršetku tog sada loše markiranog puta. Traženje markacije po šumi donijelo je sobom veliki gubitak vremena, a i povećalo nam je put.

Do kuće došli smo onda za nešto preko pola sata. Našli smo ju u redu. Nacrpli vode iz prilično praznog bunara i počelo je kuhanje večere i sakupljanje papradí za ležaje. U 10 sati vladala je grobna tišina, prekinuta na žalost našim čestim okretanjem na tvrdim ležajima. Naš umor i tvrde daske vodili su cijelu noć borbu, u kojoj su konačno daske pobijedile i nas postavile već rano u zoru na noge.

Iza obilatog ručka uspeli smo se najprije na glavni vrh Bijelih Stijena, odanle proslijedili smo do raskrsnice prije Boca i dalje zapadnim smjerom sa nakanom, da se uspnemo na vrhunac, koji također resi drvena motka. Već iz daleka pozdravilo nas je jedno ime, koje je velikim slovima i na vrhu ove stijene napisano crvenom bojom, te smo žalili, što i mi nismo imali boje, da tako napišemo svoja imena, kako bi se vidjela sa Kleka ili bar sa Bijele Lasice.

Ta stijena je visoka nekih 20 metara, vrlo strma i glatka sa sjeverne strane, pa smo samo trojica došli tim putem na vrh. Jedan od nas trojice se je malone okliznuo i to prepriječio samo na način da je golim koljenom čvrsto upro u jednu suhu granu, pa ostao visjeti na svojoj koži. Od ostale dvojice jedan je uopće napustio nadu, da bi nas slijedio, a peti se je vratio sa pola puta. Na naše čudo osvanuo je malo kasnije također gore na vrhu, prošav s južne strane udobnim putem kroz šumu, kojim smo se mi onda vratili.

Uspev se na još nekoliko okolnih stijena vratili smo se iza 1 sata popodne natrag do kuće, da objedujemo. Dok smo bili kod pranja suđa i čišćenja kuhinje, iznenadio nas je svojim dolaskom profesor g. K. iz Ogulina u pratnji svoje supruge. Srdačno smo se pozdravili sa novim drugovima i dogоворили, da se nađemo kod zalaza sunca na glavnom vrhu. Oko 5 sati popodne smo ih ostavili, da idu do raskrsnice kod Boca sami, a nama se je žurilo, da obiđemo Tri Fratra i okolne pećine, koji predio predstavlja zaista najzanimljiviji

kraj Bijelih Stijena Nakon opetovanih pokušaja uspjelo je jednomo od naših drugova, da sjedne na najjužnijeg Fratra, gdje smo ga slikali.

Odavle posmatrali smo južnu kosu, kojom bi se moglo da pređe sa Samarskih na Bijele Stijene. Prošli smo raznim raspuklinama, divili se okomitim kaminima, naužili se krasnih pogleda i oko 7 sati našli smo se na vrhuncu. Pomogli smo našim drugovima iz Ogulina, da se uspnu i oni, pa da sačekamo zalaz sunca, a onda je valjalo poći na večeru. Do kuće došli smo u tami.

Druga noć bila je manje borbena, pa i ako smo osjećali naše bokove, opet to više nije bilo tako da se ne bi moglo nekako ležati. Međutim to nije vrijedilo za sve, pa je jedan od naših drugova popustio daskama i prije zore se uspeo na vrh Bijelih Stijena i tamo nastavio sa spavanjem. Čini se, da se je ondje namjerio na kamen, koji je bio mekaniji od naših ležaja.

U srijedu oko 9 sati krenuli smo put Jasenka, nas petorica, i u 10 i pol došli tamo, da time svršimo naš prekrasni izlet. U gostioni Kosanović sačekali smo »Tapredov« autobus za Crikvenicu, kamo smo stigli oko 1 sat, da u dva sata krenemo parobrodom dalje na Sušak.

PLANINARSKA SLAVA NA MOSORU

U nedjelju dne 25. IX. o. g. krenula je rano u zoru povorka oduševljenih planinara, članova H. P. D. podružnice »Mosor« iz Splita. Nakon Žrnovnice počinje se put sve više da uspinje. Nova cesta, zavoj za zavojem, izvedena nedavno na inicijativu podružnice, ponovni je dokaz visoke kulture Mosoraša. Put postaje sve zanimljiviji, sve viši, a vidici sve ljepši. Kroz Donje Sitno prodosmo nekim smionim zaokretima u Gornje Sitno do crkve Sv. Luke. Zanimljiva najstarija crkva Poljičke republike. Svetište joj je osmerokut s kupolom, a brod pačetvorina. U svemu mnogo sjeća na Dioklecijanov mauzolej u Splitu, koji je služio uzorom kod gradnje te crkve tamo negdje u 14. stoljeću. Oko crkve cimiterium (kamenita ograda) sa 2 kamene ispovjedaonice. Grubo, primitivno, ali vanredno zanimljivo djelo! Na otvorenom zvoniku 1 zvono; drugo manjka. Crkva je na istaknutom vrhu, sa kojega puca prekrasan vidik na Split, Sv. Juro i Kaštela, more, Srinjine, Mosor, Poličine (gdje je za vrhom Dom na Ljuvačul!). Divna točka. Pridolaze planinari, sakuplja se narod, dok vjetar trese i brda i dolove.

U 8 sati u jutro započe misa za pokojne zaslужne članove »Mosora«: Dr. M. Drinkovića, Š. Ivanka i Dr. M. Petrašića. Služio ju je splitski kanonik don I. Bavčević. Prisutni su članovi obitelji pokojnika, potpredsjednik središnjice H. P. D. iz Zagreba, odaslanstvo Kuglačkog kluba »Jadran«, Steg Izvidnika i Planinki, mnogo planinara i seljaka. U crkvi na crnome odru ističe se vijenac od mire, bora i kadulje, što ga Mosoraši namijeniše svojim dragim pokojnicima. Svuda naokolo lijepa stara hrvatska nošnja, interesantni tipovi, krasne glave, Raj za folklorista, etnografa, slikara, ali dakako i za mene običnog laika, čije oko također gleda, srce osjeća, a duša se opaja. Sav narod odgovara svećeniku, svi su aktivni, svi pjevaju staroslavenski i hrvatski, a to sve djeluje snažno, neposredno, izvorno i lijepo. Iza mise opijelo, odrješenje i molitve za pokojnike. Poslije toga predsjednik »Mosora« prof. Girometta ispred crkve oslovi narod i planinare i

spomene toplim riječima pokojnike. Vjenac Mosoraša bude stavljen na starodrevni kameni krst ispred crkve i planinari se otputiše dalje u goru.

Opet serpentine! Po vrlo dobro i sigurno izvedenom i uzorno markiranom putu, kroz omamljujući miomiris silne množine rascvjetane, rumene vrištine, eto nas doskora na sedlu Poličine, pa zamalo na drugome sedlu i za sat polagana, udobna hoda silazimo u ogroman kotao, vrtaču Ljuvač, gdje se bijeli na visini od 900 m krasni Dom Kraljice Marije. Iznad Doma istaknuta glavica »Vidilica prof. Giromette« 1000 m. Na Domu i Vidilici zastave na po stijega. Cijela se povorka zaustavi ispred Doma, predsjednik »Mosora« srdačno zahvali svima, koji su pomenu učestvovali i dade znak, te se zastave podignu na vrh stijega i veselo zalepršaju na vjetru gromko pozdravljene od prisutnih planinara i naroda. Sada predsjednik srdačnim, biranim riječima pozdravi potpredsjednika središnjice H. P. D. iz Zagreba, skaute, seljake i planinare te proglaši jesensku sezonom otvorenom.

Potpredsjednik Središnjice H. P. D. iz Zagreba, prof. Vladimir Stahuljak, pozdravlja »Mosor« i sve prisutne u ime Središnjice. Veseli se njihovoj današnjoj nadi sve uspjeloj slavi i ističe svestran kulturni rad Mosoraša: dižu domove, grade ceste i puteve, pošumljuju goli krš, crtaju zemljovide, a povrh svega prehranjuju i sirotinju, pa tako svojim neumornim i nesebičnim radom zauzimaju najodličnije mjesto među svim ostalim podružnicama H. P. D-a. Srdačno i oduševljeno čestita predsjedniku, odboru i svemu članstvu te ih moli, da u radu oko unapređenja sela i planine i dalje ustraju i da taj rad i u buduće još većim elanom nastave.

Sada svi uđoše u krasni Dom. Svud čistoća, uzoran red, otmjenost i udobnost. U kući vodovod (voda sa izvora Ljuvača), 2 kupaonice, engleski kloseti. Osobito je krasna velika veranda, ali je spomena vrijedan i širok, ravan pretprostor ispred Doma. Tamo zasadiše marljivi Mosoraši voćke, cvijeće, razno kulturno bilje, a sve naokolo nasadiše i uzgojiše mladu borovu šumu. Borići su već lijepi i naočiti, pa možemo sebi da predočimo, kakova li će bujna zelen ovdje za 10 godina zavladati!

Cetvrt sata uspona iznad Doma nalazi se Vidilica, na koju se sada preko stotinu planinara uspelo. Na vrhu je od sjeverne strane podignuta zaštitna stijena (vjetrobran), a po njoj iznutra izvedena duga kamenita klupa. Sjediš tako u zavjetrini i zatišju, dok ti nad glavom bura zviždi i uživaš u prekrasnome vidiku na otoke Brač, Hvar, Korčula, Vis, Šoltu, Čiovo, sav Kaštelanski Zaljev s Trogirom i svim Kaštelim, a osobito je krasan pogled na Split s Marjanom. Divan vidik, divna slika, pa je li onda čudo, da pokraj mene u tren oka zaori iz oduševljenih i ganutih grla: »Ča je silna Londra kontra Splitu gradu?« Opravдан je i razumljiv lokalni patriotizam i gordi ponos Spaličana na očigled tolike divote, divnog sinjeg mora i ogromnih, silnih gora. Teško sam se otrgnuo od tolike krasote i povratio se dolje u Dom.

Kod svečanog planinarskog ručka u Domu padale su zanosne i srdačne zdravice, orila je vesela planinarska pjesma, kliktao je smijeh, potcikivanje. Sve je začinjala šala, vedrina, široko raspoloženje. Bila je prava planinarska zabava: srdačna, otvorena, prirodna, koja je protekla u nepomućenome veselju, ushitu i pravom planinarskom oduševljenju. Mosoraši su bili veseli, što je kod njihove slave Središnjica zastupana bila, te su to u mnogo navrata naglasili. U pola pet po podne krenuše svi u dolinu i završiše dostojno ovaj krasni planinarski dan.

Podružnica »Mosor« učinila je na me dubok utisak. Mi je možemo svim našim podružnicama za uzor stavljati. Predsjednik i svi bez razlike odbornici se natječu, tko će za društvo više da uradi, a rezultati ovakovog plemenitog natjecanja se i vide, jasni su, zamjerni su!

V. Stahuljak.

PLANINARSKA KUĆA H.P.D-a NA BIOKOVU

Naša marna H.P.D. podružnica »Biokovo« u Makarskoj gradi na Biokovu planinarsku kuću. Izgrađena je i dovršena ove godine čatrnja (cisterna) za 600 hl vode i prizemlje. U prizemlju se nalazi kuhinja sa štednjakom, predsoblje, spremište (komora) i stube u prvi kat. Na proljeće nastaviti će se gradnjom I. kata, gdje će biti muška spavaonica, ženska spavaonica, posebna soba s 3 kreveta, kupaonica, praonica i kloset. Osim tog izgraditi će se na čatrni terasa, a prizemno ispod ženske spavaonice bit će jedna prostorija, koja će biti uvijek otvorena za slučajne prolaznike, koje bi zadesilo nevrijeme u gori.

PLANINARSKA KUĆA H. P. D. NA BIOKOVU

Za sveukupnu radnju potrošeno je do sada 35.000 dinara. Ovi su troškovi pokriveni ovim doprinosima: oblasni odbor zagrebačke oblasti D 12.00, Primorska banovina D 6.000, općina Makarska D 5.000, H.P.D. podružnica »Biokovo« u Makarskoj D 12.000. Najveću brigu, muku i trošak prouzrokovala je voda, jer kako se čatrnja izgradila malim zakašnjenjem, to se obzirom na ljetosnu sušu nije dovoljno napunila vodom. Trebalo je mnogo vode i za gašenje vapna, a ovogodišnja suša nagnala je i seljake, te su došli napajati stada na planinarsku čatrnu. Tako je konačno sama gradnja ostala bez vode, pa se je moralo nositi led iz ledenica i vodu iz lugarnice na Lokvi.

Za nastavak same gradnje treba još nekih D 40.000 do 50.000. Građu za krov obećaše seljaci besplatno dovesti, a pokrivačke radove obećaše izvesti besplatno majstori Grle i Puhařić iz Makarske (koji su i prizemlje izgradili), oduševljeni podizanjem doma na dosele pustom Biokovu. Vrijedno je, da na tome mjestu spomenemo karakteristični događaj, da su se ista gospoda graditelji tako oduševili podizanjem doma na Biokovu, da su se začlanili u H.P.D. podružnicu »Biokovo« i postali i sami revnim planinarima. Eto tako djeluje ljepota i čar

planine na svakoga, koji s njome u dodir dolazi i tako si ona sama predobiva sve veći broj pravih poklonika, planinara.

Za nastavak gradnje osigurano je za sada preostalih D 12.000 od oblasnog odbora zagrebačke oblasti, D 5.000 od općine u Makarskoj. To je dakako pre-malo. Društvo se obratilo molbom na Bansku upravu u Splitu, koja će joj vjero-jatno udijeliti izdašnju pripomoć, a da će i središnjica posebno potpomoći ovu gradnju, to je sigurno, jer je ona to svakoj svojoj podružnici prigodom gradnja kuća učinila pod uvjetom, ako se kuća gruntovno prenese na H.P.D. maticu, a posebno i zato, što shvaća važnost i zamašitost planinarske kuće na Biokovu po cijelokupno naše planinarstvo.

Makarani, nastanjeni u Splitu, u želji da i oni podupru rad braće svoje, sakupiše nedavno među sobom i otpošlaše H.P.D. podružnici »Biokovo« u Ma-karskoj za izgradnju planinarskog doma svetu od D 1.190. Na čelu darovatelja nalaze se: Ban Primorske banovine, dr. Josip Jablanović, primarius dr. Petar Rismundo, Matulić Šegvić i t. d. Vrlo lijep i vrlo pohvalan primjer ljubavi prama svome zavičaju.

Prije same gradnje ta je revna podružnica s velikom pomnjom provela izgradnju prijeko potrebnih puteva na Biokovu. Tako je izgradila put od Lokve do glavnog vrha Sv. Jure (1762 m) u dužini od 2.5 km (svotom od 4.000 dinara), markirala ga kao i put »Lokva—Vošac«, a na raskršće tih putova dolazi željezna ploča sa smjernicama i udaljenostima. Izvada se markiracija puta Sv. Jure—Zagvozd, kao i planinarska karta Biokova (ing. Kovačić), koja će se iza toga umnožati i izvjesiti u Makarskoj na obali.

Planinarska je kuća smještena na krasnome mjestu, u blizini strmoga i pono-sitoga Vošca 1421 m i njegove istočne vrtače Kapitanovac. Izgrađeno prizemlje mjeri u dužinu 12 m, a uširinu 10.5 m.

Eto kratkog prikaza o dosadanju radu marne i revne podružnice »Biokovo« u Makarskoj. Velikim veseljem, ali i gordim ponosom, ističemo taj zamjerni rad, ističemo činjenicu, da u našoj lijeponoj Dalmaciji niču redom marljive, ozbiljne i oduševljene podružnice H.P.D.-a, dižu se redom uzorni planinarski domovi, širi se planinarska ideja i planinarska svijest donoseći ovako odlične rezultate.

I doista je odličan rezultat rada, mara, nastojanja, požrtvovnosti i zrelog planinarskog shvaćanja, kad jedna podružnica sa ciglih 45 članova diže, gradi, izgrađuje lijepu i prostranu planinarsku kuću na kamenitom i pustom Biokovu! Smjela je to zamisao, junački je to rad, kojemu treba tražiti premca i koji radosno i ponosno stavljamo za uzor svim hrvatskim planinarama. Bože blago-slov! Tamo u ljetu naći ćemo se na Biokovu, da se divimo dogotovljenoj zgradi, da je otvorimo i da joj se veselimo. A donde čestitamo vrlome »Biokovo« i na dosadanju uspjehu!

V. St.

VLADIMIR STAHLJAK:

ZAGREB

OTVORENJE PLANINARSKOG DOMA NA RAVNOJ GORI

Na lijeponoj zelenoj Ravnoj Gori podiglo je H.P.D. podružnica »Ravna Gora« iz Varaždina planinarsku kuću. Gradilo se preko ljeta ubrzanim tempom, pa se prama tomu 16. listopada slavilo otvorenje. Dan prije krenuo sam iz Zagreba željeznicom preko Varaždina do Lepoglave, kamo sam stigao oko 11 sati prije podne. Cestom preko rijeke Bednje, pa nakon dobra pola sata na raskršću lije-vom cestom i doskora u Kamenicu. Dalje kroz to lijepo selo cestom uvijek uz

potok Kamenicu do zadnjeg mlinu (Sajko). Tu počinje pravi gorski put. Cesta se sve više uspinje, stisnuta je među brdinama, skreće na lijevo (zapad) i nakon što se prolazi kraj 3 izvora izvrsne vode ostavlja se cesta i kreće lijevo stazom. Tu počinje pravi uspon, ali nakon četvrt sata eto te na bilu gore i upravo pred novom kućom. Za 3 do 3 i pô sata dolazi se lagano iz Lepoglave ovamo. U kući predsjednik podružnice prof. Filić sa nekoliko članova iz Varaždina marljivo rade, prave red i sve priređuju za sutrašnju proslavu. Prenoćio sam u sobi na mansardi na dobroj i udobnoj postelji. S prozora puca divan vidik na Ivančiću, Strahinjsčicu, Medvednicu, Okić, Sv. Geru, Brezovicu, Ravnicu, Kostel, Trakoščan, Macelj, Donačku Goru, Savinjske Alpe. Divan, nezaboravan pogled! Već radi samog ovog vidika vrijedno je uspeti se na Ravnu Goru, a gdje su još i druge njene krasote! — U noći se navukoše oblaci i udari kiša kao za inat planinarima.

U nedjelju, 16. X., ustadosmo nekako neraspoloženi i mrki. Ta kako i ne bi, kad vani kiša lijeva, a nemile se magle gone i valjaju preko kuće, preko vrha i kroza šumu. Svi smo u brizi: hoće li tko doći po ovome nevremenu! Pa ipak, pravi se planinari ne boje ni kiše, ni magle, ni vjetra, i tako dodoše u 9 sati nekih 40 varaždinskih planinara sa 11 skauta, a oko pola jedanaeste eto ti i 30 Zagrepčana, koji dodoše autobusom iz Zagreba do podnožja gore. K ovima se pridružilo jošte nekoliko planinara iz Lepoglave, Čakovca, Ludbrega, Samobora, Koprivnice, Zlatara i Kamenice, kao i mnoštvo naroda iz Meljana, Podgorja i Kamenice. Grofa Bombellesa, posjednika Ravne Gore, zastupao je njegov upravitelj g. savjetnik ing. Viktor Bönel, koji je svakom zgodom planinarama bio na ruku. Uza nj dodoše i svi njegovi lugari. Sakupilo se tako oko 120 planinara i oko 100 seljaka, pa je dakako raspoloženje poraslo. Konačno se i nebo nad tolikom planinarskom svijesti smekšalo i kiša prestade da pada, magle se razbiše, vidici se otvoriše i otvorene se nesmetano otpočelo.

U starodrevnoj crkvici Sv. 3 Kralja, na srednjemu vrhu Ravne Gore (po-digao je Ivan Drašković 1.619. godine), odslužio je pjevanu misu pater dr. Leander Deduš iz Varaždina, poznati planinar-alpinist i održao lijepu, jezgrovitu planinarsku propovijed. Na koru je odgovarao i pjevao »ad hoc« stastavljeni zbor planinara pod vodstvom vrsnog pjevača g. Vojtjehovskoga. Sve je proteklo u najvećem redu i skladno. Nakon mise postaviše se svi u polukrugu ispred nove kuće. Sa balkona pozdravi sve predsjednik »Ravne Gore« prof. Krešimir Filić. Spomene, kako je došlo do gradnje tog planinarskog doma, kao i one, koji su toj gradnji pripomogli. Zatim naposeb pozdravi delegata središnjice H.P.D. kao i ostale planinare iz Zagreba, zastupnika »Runolista« te članove podružnice iz Čakovca i Zlatara. Konačno proglaši planinarsku kuću otvorenom. Potpredsjednik središnjice H.P.D. iz Zagreba, prof. Vladimir Stahuljak, pozdravlja od srca ovaj uspjeh i ovu slavu agilne i poduzetne »Ravne Gore«, isporuči im pozdrave i čestitke središnjice i uruči im u ime njezino kao dar veliku sliku Trakošćana za novi planinarski dom. Sada obavi pater dr. Leander blagoslov kuće. Potpredsjednik H.P.D. »Runolista« M. Šorš pozdravlja »Ravnu Goru« u ime svoga društva, čestita i uruči kao dar veliku sliku Bijelih Stijena. Tajnik H.P.D. podružnice »Oštrelj« iz Zlatara g. Ferić pozdravlja u ime svoje podružnice i čestita.

Time je službeni dio proslave bio završen i sada posjedaše planinari u veliku blagovaonicu doma i otpoče neslužbeni dio slave, zajednički objed, kod koga padahu zdravice, zaori pjesma i zabruji skladna harmonika. Veselje, radost, planinarsko raspoloženje. Iza objeda počeše se planinari vraćati u dolinu. Vrijeme je bilo bolje, putovi bolji, pa se do u noć čula vesela pjesma razdraganih planinara, koji se vraćaju svojim domovima.

Nova planinarska kuća nosi nad ulazom natpis »Filićev Dom na Ravnoj Gori 660 m«. Od nje do vrha nema ni 5 minuta. To je visoka kuća na 1 kat s mansardom. Sva je od drva, tek je podnožje zidano, gdje je i veliki podrum. U prizemlju je kuhinja, velika blagovaonica za 40 ljudi, smočnica, opskrbnikova soba, kloset i pronača. U 1. katu ima 5 soba sa 14 postelja, kloset. U srednjoj sobi balkon, a ispred soba prostrano predsoblje. Na mansardi je skupna muška spavaonica, skupna ženska spavaonica, svaka sa 8 postelja, 1 soba sa 2 postelje, predsoblje i kloset. Svega se može smjestiti 30 do 40 osoba na spavanje. Kraj kuće cisterna sa bunarom u kuhinji. Prenoćnina: u sobama D 10 član, D 20 nečlan; na skupnom ležištu bez prevlak D 5 član, D 8 nečlan, s prevlakom D 7 član, D 10 nečlan. Planinari su pomno razgledali sve prostorije doma i laskavim riječima izražavali svoje zadovoljstvo i pohvalu vodstvu »Ravne Gore« radi toga lijepog uspjeha.

»Filićev Dom« je lijep, udoban, na prekrasnome mjestu s divnim vidikom; na pridošlicu pravi ugodan, simpatičan i primamljiv dojam.

Cestitajući od srca »Ravnoj Gori« želim, da joj »Filićev Dom«, kao što joj je na diku i na ponos, bude i na korist! Njoj i svim hrvatskim planinarima!

GRADSKA SLJEMENSKA ŠUMA — PRIRODNI PERIVOJ

Hrvatsko Planinarsko Društvo, koje ima svoj rani postanak prije 50 godina poglavito da zahvali Sljemenu i općini grada Zagreba, d'obro je predvidalo veliku važnost Sljemenske šume za grad Zagreb i njegovo stanovništvo kao i postepeni porast broja gradskih izletnika, te je već pred 19 godina (1913.) na inicijativu tadašnjeg svoga tajnika g. V. Čmelika, poznatoga šumarskog stručnjaka, posebnom predstavkom predložilo gradskoj općini, da se za »cijelu gradsku šumu na Sljemenu uvede preborna sjeća« i da se barem najgornji dijelovi šume urede kao perivoj, u kojem bi se vadila samo posve stara i bolesna stabla. Na tu je predstavku pod kraj iste godine odgovorio tadašnji gradski načelnik g. Janko Holjac, da je sve ono, za čim predstavka HPD-a teži, već predvideno postojećom gospodarstvenom osnovom za šumu grada Zagreba na Sljemenu, jer se s obzirom na »buduće gospodarenje kod izgradivanja osnove držalo pred očima u prvom redu svrhu zagrebačke šume, što je ona imala kao klimatičko boravište građana zagrebačkih te kao vjetrobran za grad Zagreb. I doista ovako je grad Zagreb u glavnom postupao sa Sljemenskom šumom do prije 4 godine, kada se je opet po novoj gospodarstvenoj osnovi od g. 1927. sustavno stala provoditi oplodna sjeća, napose na strmim jugozapadnim obroncima ispod Brestovca. Stoga je pred 3 godine u javnom glasilu (»Jutarnji List« od 7. V. 1929. članak »Sljemenska šuma u opasnosti«) priopćen iz planinarskih redova apel na tadašnjeg gradskog načelnika g. dra S. Srkulja, da bi u dobro shvaćenom interesu grada i njegova stanovništva obustavio takovu sjeću i zaveo red u gospodarstvu gradske šume na Sljemenu. Čini se, da je taj apel naših planinara imao uspjeha, jer su na to zaredali očevidi šumarskih stručnjaka na Sljemenu i zatražena njihova stručna mišljenja, koja su u glavnom bila suglasna sa gornjim stanovištem HPD-a u g. 1913., a u dnevniku »Novosti« (br. 131. od g. 1930.) napisao je šumarski stručnjak g. ing. far. Josip Grünwald temeljiti članak pod naslovom »Zagrebačka gora u ozbilnoj opasnosti«, u kojem se je u jednu ruku potpuno složio se stručnim mišljenjem sveuč. profesora gg. Dr. A. Petračića i Dr. A. Ugrenovića (»šume gradske općine (na Sljemenu) moraju

se smatrati zaštitnima«), a u drugu upozorio: »da se od Zagrebačke gore ne može nikada učiniti Semmering«.

Gornje inicijativno mišljenje našega društva opširno je obrazloženo u predstavci, što ju je g. 1930. (»Hrv. Planinar«, br. 10. g. 1930.) u ime HPD-a sastavio i upravio tadašnjem načelniku g. Dr. S. Srkulju društveni predsjednik I. Pasic. O ovom se pitanju u našoj javnosti i dalje mnogo raspravljalo u smislu gornjeg inicijativnog predloga HPD-a pred 19 godina, napose ove godine u dnevnicima »Večeri« i »Novostima«, koji su složno tražili, da se dosadašnjem načinu gospodarenja sa gradskom šumom na Sljemenu učini kraj i da se za tu šumu izradi nova gospodarska osnova, po kojoj bi se ona upravljala kao prirodni perivoj grada Zagreba, kao što su danas Tuškanac i Maksimir. Ovu je misao, čini se, prihvatio novi gradski načelnik g. Dr. B. Krbek, koji je pozvao sveuč. profesore Dr. Nenadića, Dr. Petračića i Dr. Ugrenovića, da dadu stručna mišljenja o uredenju gradske šume na Sljemenu. Oni su se tom pozivu odazvali i dali suglasno stručno mišljenje u smislu, da se ta šuma proglaši za zaštitnu šumu i da se uredi kao šuma — perivoj, — a kao najbolji sustav upravljanja i gospodarenja u takovoj šumi predlažu sustav preborne sječe.

To njihovo mišljenje bilo je 29. X. o. g. predmetom odulje rasprave u ekonomskom odboru gradskog zastupstva, koji je vodeći računa o higijenskim estetskim i turističkim momentima stvorio zaključak, da se u gradskoj šumi na Sljemenu ima napustiti dosadašnje gospodarenje na osnovi oplodne sječe i da se uvodi konservativno-preborni gospodarenje kao u zaštitnoj šumi, koja ima biti park grada Zagreba i služiti općinstvu kao odgojno sredstvo.

Naši planinari sa velikim zadovoljstvom pozdravljaju ovaj važni zaključak ekonomskog odbora zastupstva, koji je na sjednici gradskog zastupstva od 7. XI. u cijelosti prihvaćen, i zahvaljuju gradskom načelniku g. Dr. B. Krbešku, što je pospješio rješenje toga po budući razvoj grada Zagreba životnog pitanja.

P.

RAD NOVE PODRUŽNICE H. P. D. U RABU

Na lijepom i turističkom otoku Rabu obrazovana je podružnica H. P. D-a 8. VI. o. g. sa imenom »Kamenjak« po najvišem vrhu na otoku Rabu Kamenjaku 408 m. Pošto je »Kamenjak« primio potvrđena društvena pravila od kr. banske uprave u Zagrebu, održana je prva glavna skupština 19. X. o. g. u prostorijama gradske vijećnice u Rabu. Prije prelaza na dnevni red, na prijedlog predsjednika Dr. Bujasa otposlani su brzojavi sa prve planinarske skupštine u Rabu Nj. Vel. našem Kralju Aleksandru I., g. banu Dr. I. Peroviću, odličnom promicatelju turizma na našem Jadranu i našoj središnjici u Zagrebu. Predsjednik je naglasio, kako je već dosadanjim radom »Kamenjak« kroz četiri mjeseca opravdao svoje postojanje na krasnom Rabu. Izvještaj tajnika Dr. Tomašića, u kojem je potanko razloženo, kako je došlo do obrazovanja podružnice H. P. D. »Kamenjaka« u Rabu i kako su oko toga radili prijatelji prirode u Rabu, na čiju je zamolbu proljetos održao uspjelo predavanje u Rabu g. Ing. Premužić iz Sušaka, primljen je sa odobravanjem na znanje. »Kamenjak« za ovo kratko vrijeme postojanja, nakon što je uredio oglasnu tablu u ulazu općinske zgrade u Rabu, u kojoj se stalno oglašuju izleti i pozivi društva i brojne fotografije, priredio je 18 društvenih izleta sa 153 učesnika. Društveni izleti priređeni su u šumu Dundo 12. VI., u samostan Sv. Eufemije 19. VI., na ruševine Sv. Damjan 26. VI.; u Gonar i Supetarsku Dragu 29. VI.; uzduž cijelog poluotoka Lopara 3. VII.; u šumu Dundo,

gdje su dovršene turističke staze, sa g. banom Drom Perovićem i g. Ing. Premužićem 19. VII.; u zaljev Sv. Krištofora pa preko šume Dundo do zaljeva Sv. Eufemije 24. VII.; uzduž strme istočne obale otoka Raba (Mag, Krkljant, Njivice, Golubare) 31. VII.; u Barbat i Kaštel 7. VIII.; na Velebit (Jablanac, Alan, Rožanske Kukove, Alančić) 13. i 14. VIII.; u šumu Dundo 21. VIII.; oko Lopara, otoka Golog i otoka Sv. Grgura 28. VIII.; u zaljev Sv. Krištofora — Dundo — Kampor 4. IX.; na Kamenjak 18. IX.; na Kamenjak 9., 12., 17. X. Sastanak održano je 17., a redoviti tjedni sastanci održavaju se svakog četvrtka u 6 i pol sati na večer u prostorijama Kupališnog povjerenstva u Rabu. »Kamenjak« poklanja naročitu pažnju krasnoj šumi Dundo, gdje je g. Ing. Premužić proveo krasne turističke staze. U lugarnici Dundo »Kamenjak« imade svoju knjigu posjetilaca. U knjizi napisan je čitav opis šume Dundo, o drveću, biljkama i divljači u šumi, nadalje o samom upravljanju šumom Dundo, kao nacionalnim parkom po kr. direkciji šuma u Sušaku. U knjizi imade i nekoliko lijepih fotografija. Kroz kratko vrijeme u njoj imade već mnogo potpisa i brojnih predloga, što je poželjno da se još uredi u krasnoj šumi Dundo, a imade u raznim jezicima iznesenih utisaka posjetilaca ove krasne šume. Izaslanici »Kamenjaka« dočekali su i pozdravili kod ulaza u šumu Dundo učesnike godišnjeg kongresa na Sušaku, koji su 21. VIII. posjetili šumu Dundo. Provedeno je markiranje puta Rab — Kampor — Dundo — Zaljev Sv. Krištofora. »Kamenjak« je dao poticaja, da se izgradi na najviši vrh na otoku Rabu Kamenjak 408 m turistička staza, koju su transirali gg. Ing. Premužić, Ing. Horvat i šumar Novak i odmah izgradili vrsni radnici iz Stinice pod vodstvom Nikole Šegote. Staza je dugačka 1824 metra i vodi laganim usponom obronkom, sa kojeg se otvara krasan pogled na Rab, mjesto, otok, otočje i naše more. Staza je već dovršena i svečano otvorene provesti će se još ove jeseni. Kod izgradnje staze naročito se je zauzeo općinski načelnik Raba g. Dr. Pezel, a Rabljani privatnici i činovnici, kao i vlasnici turističkih radnja obilnim su prilozima omogućili izgradnju te lijepe i potrebne staze. Član g. Maroević složio je za projekciju 108 svojih fotografija o Rabu, a tekst su složili članovi o. Rade Stjepan i Dr. Tomašić za predavanje uz projekciju tih slika. »Kamenjak« skupio je brojne oglase turističkih radnja na Rabu za brošuru g. Ing. Premužića o uređenju Raba, nadalje na zamolbu »Kamenjaka« brojni vlasnici turističkih radnja u Rabu pružaju pogodnost članstvu H. P. D-a na hrani i stanu. »Kamenjak« je ishodio da se uredi vrelo Živa Voda 285 m nad morem na Kamenjaku, pored kojeg vrela vodi turistička staza na Kamenjak.

Izvještaj blagajnika Kvadranti Josipa i izvještaj nadzornog odbora primljen je sa odobravanjem na znanje, te je upravnom i nadzornom odboru podijeljena razrešnica. Nakon toga izabran je upravni i nadzorni odbor: predsjednik Dr. Niko Bujas, tajnik Dr. Marijan Tomašić, blagajnik Kvadranti Josip, odbornici: Ing. August Horvat, Mirc Maroević, Žuklić Valentin i Kvadranti ud. Marija, a u nadzorni odbor: Tasch Franjo, Usmiani Josip, Polak Lujo.

Skupština je zaključena uz ovaj utvrđeni program budućeg rada »Kamenjaka«: sakupljanje novih članova, markiranje staza na otoku Rabu, koje vode brojnim krasnim izletištima, uređenje orientacijske table mjesta Raba i otoka Raba, uređenje planinarske gostionice u Rabu sa turističkim ležajima u Rabu i u Loparu na otoku Rabu, sakupljanje narodnih imena mjesta, planina, dolina, zaljeva, draga i dražica i vrele na otoku Rabu za geografsku kartu 1 : 25.000, koju je izradio g. Ing. Premužić, a koja dolazi i kao prilog u brošuru g. Ing. Premužića o uređenju Raba, spremiti prikladno predavanje o Rabu uz projekciju 108 slika g. Maroevića, spremiti foto-izložbu o Rabu, urediti knjižicu »Rab 100 izleta«, priredivati stalno izlete po otoku Rabu i okolišu a naročito i na Velebit, istraživati spilje na otoku Rabu, priređivati i održavati jesenske dane pošumljivanja

Foto: Dr. J. Poljak.

OGULINSKO ZAGORJE: KAMENITA PIRAMIDA

Foto: Ivo Vlašić.

SAMARSKE STIJENE: USPON PLANINARA NA KUKOVE

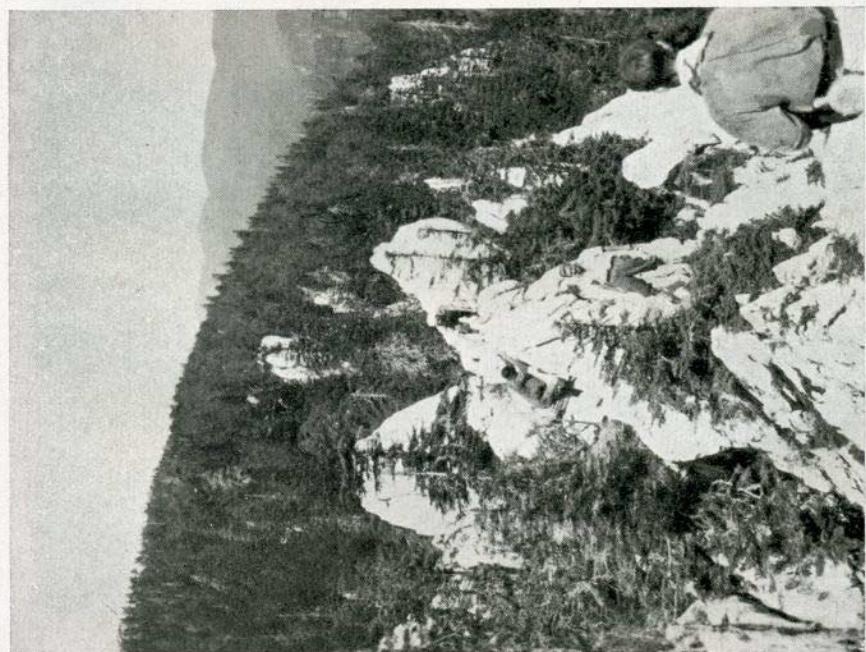

Foto-sekcija »Mosor».

PLANINARSKI DOM KRALJICE MARIJE NA MOSORU

Foto: V. Novak.

FILICEV DOM NA RAVNOJ GORI

na otoku Rabu, nastojati oko daljnje izgradnje turističkih staza na Rabu naročitim obzirom na Kamenjak i strmu istočnu obalu otoka Raba, oko Zvonika i na Njivicu, započeti akciju da se izgradi tako potrebna kamera kula na samom vrhu Kamenjaku, do kojeg sada već vodi i turistička staza. Računajući na razumijevanje, na koje je »Kamenjak« u Rabu naišao već u početku svoga rada i na izdašno podupiranje njegova nastojanja, izvršit će se sve gore razloženo i još mnogo toga za dobro i napredak ovog krasnog turističkog kraja, za naš Rab pod gordim našim Velebitom.

»Učkar«.

GLAVNE SKUPŠTINE PODRUŽNICA H. P. D-a

H. P. D. podružnica »Martinšćak« u Karlovcu

držala je 23. III. o. g. svoju redovitu glavnu skupštinu, koju je otvorio društveni predsjednik g. Milan Žemljak, koji je pozdravio prisutne članove, a napose delegata matice predsjednika g. Pasarića. Tajnik g. Eugen Herrnstein u svom izvještaju ističe, da je društveni život u prošloj godini proticao u nešto boljim planinarskim prilikama, te je obnovljena putna blagajna priredila (18 članova) niz uspjelih izleta, njih sa 48 učesnika, u kojima je učestvovalo gotovo samo članstvo putne blagajne, dok su se ostali članovi rijetko pridruživali. Izleti su izvedeni na: Risnjak, Obruč, Klek, Bitoraj, Mojstrovku, Bijele stijene, Sv. Goru i Okić. Za informaciju članstva postavljen je na šetalištu društveni ormarić, u kojem se izlažu sve društvene objave. Broj članova podružnice umanjio se od 105 na 100, no u ovoj godini pristupila su nova četvorica. Prošle godine otela je smrt dugogodišnjeg predsjednika g. Balasha, koji je stekao znatne zasluge za napredak podružnice. Društvo je korporativno prisustvovalo pogrebu, a nadgrobno slovo držao je odbornik g. V. Mužina. Prigodom posjeta Nj. Veličanstva Kralja u Karlovcu bili su primljeni i predstavljeni društveni predsjednik i tajnik. Broj pretplatnika na »Hrv. Planinac« iznosio je 7, koji se broj u ovoj godini dosad povećao na 9. Upravni je odbor odlučio u ovoj godini pojačati rad podružnice, obnoviti stare markacije, markirati nove puteve, brinuti se za razvoj zimskog sporta, prikupiti što veći broj članova, povećati društvene prihode, jer treba i dalje potpomagati i materijalno društvenu Maticu u njezinu planinarskom nastojanju i radu. Ona gradi sada u blizini Karlovca veliku planinarsku kuću na Risnjaku pa treba novaca. Podružnica je doduše iz svojih skromnih sredstava već dala Matici zamjernu svotu za naše prilike (Din 15.000), za gradnju planinarskih kuća i skloništa, ali mora još više da dade, pa zato treba da skupi opet veću svotu, da potpomogne rad društvene Matice. Stoga upravni odbor poziva sveukupno članstvo na što izdašniju suradnju. Svaki društveni član neka učlani još jednog planinara, da na taj način društvo dođe do što većeg broja članova, a po tom do što veće gotovine za planinarske svrhe. Odbor je odlučio opet uvesti društvene sastanke radi zbliženja članova i gajenja društvenosti, da se tako planinarska misao uvriježi među građanstvom. Približuje se 10-godišnjica društvenog postojanja, pa treba da pokažemo što bolje rezultate planinarskog rada. Tajnik na koncu izvještaja izriče nadu, da će upravni odbor naći razumijevanja i potpore među članstvom. Blagajnik g. Josip Karl izvješćuje o blagajničkom i imovinskom stanju: primitak Din 7.079.25, izdatak Din 3.281.50. Isti podnosi izvješće o putnoj blagajni: primitak Din 7.869.98, izdatak Din 5.860.90, ostaje Din 2.009.08. Skupština prima sve ove izvještaje bez debate na znanje i podjeljuje jednoglasno razrešnicu upravnom i nadzornom odboru. U nadzorni odbor su

izabrani: gg. Ivan Laufer, Emil Kramer i Ivan Valjo. Predsjednik iznosi predlog, da se Matici doznači iz društvenih sredstava iznos od Din 1.000 kao pripomoć za gradnju kuće na Risnjaku, što se prima jednoglasno. Nato predsjednik Matice I. Pasarić pozdravlja podružnicu i sa pohvalom ističe njezin rad. Govori o važnosti planinarstva po kulturu i napredak naroda kao i o ekonomskoj koristi od toga pokreta. Prikazuje rad H. P. D. a i nabrala potpore, koje prima od svojih podružnica, među kojima se »Martinščak« odlikuje solidarnom suradnjom i uzornom planinarskom sviješću. Izriče usrdnu hvalu odboru i članstvu karlovačke podružnice za dosadašnju suradnju i potporu, naročito u novčanim darovima, koji sa danas zaključenim ponovnim prinosom za planinarsku kuću na Risnjaku dosižu svotu od Din 15.000. Naglašuje potrebu širenja i pretplate na društveno ilustrovano glasilo »Hrvatski Planinar«, koji Maticu stoji dosta novčanih žrtava, a po priznaju mnogih stoji na visini sličnih časopisa u inostranstvu. Predsjednik g. Milan Zemljak zahvaljuje govorniku na priznanju i pozdravu podružnici, kao i na pruženim informacijama o razvoju, radu i programu H. P. D-a te obećaje, da će ova podružnica i u buduće podupirati »Maticu« u njezinu nastojanju oko napretka našega narodnog planinarstva.

H. P. D. podružnica »Gvozd« u Sisku

držala je 21. II. o. g. svoju redovitu glavnu godišnju skupštinu, koju je otvorio predsjednik g. Viktor Borovečki i pozdravnim govorom. Osvrće se na društveno djelovanje u prošloj godini, u kojoj je na žalost aktivnost članstva popustila, što se ima pripisati štetnom uplivu sveopće krize, koja je i planinare zahvatila, ali se nuda, da će se to u novoj godini popraviti, koja će jamačno bolje rezultate donijeti. Bivši član i agilni odbornik g. prof. Josip Kožarić premješten je iz Siska, te mu se i ovom zgodom izriče velika hvala na uloženom radu za društvo. Predsjednik naročito ističe, kako podružnica »Gvozd« zagovara i podupire važnu osnovu, da se na Plitvičkim Jezerima sagradi planinarska kuća, u koju je svrhu Matici predala jednu obveznicu i razlaže kako se daleko u tome došlo. Izvještaj se predsjednikov prima na znanje. Tajnik g. prof. Vjekoslav Zadrović u svom izvješću ističe, da je u prošloj godini priređeno 13 izleta sa 117 članova, a skijaška je sekcija dobro napredovala. Podružnica je doznačila H. P. D. središnjici iznos od Din 3.000 za gradnju planinarske kuće na Risnjaku i podružnici »Mosor« u Splitu Din 500 za planinarsku kuću na Mosoru, pa je pripremila prikazivanje filma »Durmitor« u gradskom kinu. Blagajnik g. Josip Novak izvješćuje o blagajničkom i imovnom stanju: primitak Din 19.851.46, izdatak Din 19.756.33. Blagajnu je pregledao nadzorni odbor i u redu ju pronašao. Kod izbora jednoglasno su izabrani: predsjednik Viktor Borovečki, tajnik gdjica Anka Lulić, blagajnik Josip Novak; odbornici: Vjekoslav Zadrović, Vlado Zulechner, Rajmund Alter; nadzorni odbor: Josipa Gojmerac i Vjekoslav Pec. Predsjednik zahvaljuje na ponovnom izboru i pozdravlja nove odbornike sa željom, da se društveni rad i u slijedećoj godini razvija na korist našega narodnog planinarstva, pa moli članove, da ga podupiru, da ne strada naša plemenita ideja.

H. P. D. podružnica »Ivančica« u Ivancu

držala je 29. V. o. g. svoju X. redovitu godišnju glavnu skupštinu, koju je otvorio predsjednik g. Dr. Albert Spiler pozdravnim govorom, u kojem prikazuje u glavnim crtama rad ove podružnice od osnutka prije 10 godina i naglašuje, da ove godine ujedno slavimo 10-godišnjicu uspješnog rada »Ivančice«, pa upravlja poziv članovima, da podružnicu i nadalje podupiru, da uzmognе u svom radu

kročiti putem napretka do novih uspjeha. Govor predsjednika primljen je s oduševljenim odobravanjem. Tajnik g. Mate J a k l i n izvješće: podružnica »Ivančica« broji 69 članova, i to 8 utemeljitelja i 61 redovitih, istupilo 10, a pristupilo 11 redovitih. Pripeđeno je više zajedničkih izleta na Ivančicu i Ravnu Goru i jedan zajednički izlet na Strahinjsčicu, a 4 člana uspela su se na najviši vrh istočnih Alpa Grossglockner. Zajedno sa svojom fotosekcijom priređen je 15. i 16. V. o. g. zajednički izlet sa 15 članova kroz Hrvatsko Zagorje u Krapinske Toplice, Klanjec, Cesograd, Zagorska Sela, Veliki Tabor, Desinić, Pregradu, Rogatec, Donačku Goru, Rogašku Slatinu i preko Krapine natrag u Ivanec. Planinarska kuća I. Pasarića na Ivančici posjetilo je 562 izletnika, koji su se u knjigu upisali, a sigurno je koja stotina i takovih, koji se nisu upisali. I planinarska kuća i piramida na Ivančici nalaze se u dobrom stanju, jedino bi trebalo novo očišći piramidu i u planinarskoj kući izmijeniti slaminjače. Prema zaključku prošle glavne skupštine sagrađen je uz tu planinarsku kuću nužnik iz betona troškom od Din 2.200. Podružnica je zabilježila jedan lijep uspjeh time, što je inicijativom agilnog člana i poznatog foto-amatera g. Otokara H r a z d i r e osnovana foto-sekcija, kojoj je isti izabran pročelnikom. Pod njegovim vještim vodstvom ona je priredila u veljači I. foto-amatersku izložbu pod pokroviteljstvom predsjednika H. P. D-a središnjice g. I. Pasarića. Uspjeh ove izložbe bio je dobar, te je o njoj izšla pohvalna kritika u br. 3. »Hrv. Planinara« g. 1932. i u »Varaždinskim Novostima«. U travnju je ova mlada i agilna foto-sekcija sudjelovala na foto-amaterskoj izložbi H. P. D. središnjice u Zagrebu, gdje su dvije slike njezinih članova izlagачa nagrađene. Dne 28. V. o. g. priredila je podružnica uz sudjelovanje maturanata učiteljske škole iz Čakovca koncerat sa plesom u svratištu »Ivančica«, koji je u moralnom i materijalnom pogledu vanredno uspio. Podružnica je odlučila pomagati opće korisnu a napose za razvoj planinarstva i turizma važnu akciju sreskog načelstva u Ivancu oko izgradnje putova na Ivančici te je zaključila, da će iz svojih sredstava dati mjeričkom vještaku stan i hranu za vrijeme obavljanja radova oko trasiranja putova. Glavna skupština prima tajnički izvještaj jednoglasno sa odobravanjem na znanje. Po tom je blagajnik g. Franjo H a f n e r izvijestio o stanju blagajne i društvene imovine, od koje je uloženo u banki Din 5.150.47, a nadzorni odbornik g. Dr. M. Špišer o urednom vođenju blagajne, našto je skupština jednoglasno primila oba izvještaja i podijelila upravnom i nadzornom odboru odrešnicu. Pročelnik foto-sekcije g. O. Hrazdira u opširnom izvještaju prikazuje osnutak i uspjehe foto-sekcije, što skupština sa zadovoljstvom i odobravanjem prima na znanje. Zatim je predsjednik izvijestio, da je prošle godine jedino zaslugom vrijednog člana upravnog odbora g. dr. Maksimilijana Bohačeka, upravitelja kaznione u Lepoglavi, sagrađena šumarsko-planinarska kuća na Kozjanu u Ivančići iznad Lepoglave, čime je lijepa Ivančica u kratko vrijeme dobila već drugu planinarsku kuću, što će unapređenju planinarstva u ovom kraju mnogo doprinijeti, pa stoga predlaže, da se g. Dr. M. Bohaček primi za začasnog člana ove podružnice. Skupština prima jednoglasno ovaj prijedlog.

H. P. D. podružnica »Japetić« u Samoboru

držala je 18. VI. o. g. svoju IX. redovitu glavnu godišnju skupštinu pod predsjedanjem g. Š o ića, koji je pozdravio prisutne članove i osvrnuo se na društveni rad u prošloj godini. Tajnik g. M a t o t a izvješće, da je podružnica Japetić tokom g. 1931. imala 168 članova, pristupila su 33 nova člana, istupila i brisana su 34, te je koncem godine bilo 160 članova, i to 1 utemeljitelj, 149 redovitih i 10 podmlatka. Pripeđeno je 66 izleta sa 421 učesnikom i to 56 u gore i okolicu Samobora, a po 1 na Zelen i Vir, Skrad i Skradski Vrh, Mrzlicu, Kalnik, Ozalj,

spilja Vrlovka, grad Brlog, Lovćen, Cetinje, Orjen, Mostar, Sarajevo i Plitvička Jezera. Vrijedno je istaknuti izlete mlađih članova, koji su prošle godine malone svake nedjelje i blagdana priredili 42 izleta, a među njima i pješke iz Samobora na Ozalj grad, što je dokaz, da su shvatili svoju plemenitu zadaću, koju vrše s velikim marom i veseljem, što im služi na čast. Na Silvestrovo priređen je po visokom snijegu običajni izlet u Šoćevu kuću, gdje se slavio završetak godine. Zagrebački planinari i izletnici sve više zalaze u samoborsko gorje, gdje su brigom podružnice svi važniji putovi dobro označeni i stare oznake obnovljene, pa svatko može lako i sigurno proći putem do cilja, koji je odabrao. Plodonosni rad samoborskih planinara mnogo je pridonio tomu, da je Samobor postao omiljelo izletište Zagrepčana. Dne 13. VII. 1931. postala je Mesićeva kuća na Japetiću plijenom požara, kojemu je uzrok ostao nepoznat, pa je tako podružnica izgubila svoje sklonište na toj gori. Zadruga »Croatia« isplatila je osigurninu, te je u zamjenu za gornju kuću kupljena kuća u Lipovačkoj Dragi pod Japetićem, koja je dobila ime Šoćeva kuća i svečano otvorena 23. VII. 1931. uz učestvovanje delegata H. P. D. središnjice predsjednika I. Pasarića, društvenih članova i brojnog samoborskog građanstva. Šoćeva kuća se drži u redu, sve je velikim troškom popravljeno i uređeno, snabdjevena je krevetima i potrebnim namještajem i pri-borom, a kako ima stalnog čuvara, može se u njoj i uz jeftinu opskrbu dulje boraviti, te je kuća podesna za ljetovanje. Već u prvoj godini kuća je postala omiljelo izletište domaćih i stranih planinara, pa ako se posjet poveća, morat će se izvesti dogradnja i nabaviti novi namještaj. Potreban crijepl za popravak kuće darovala je tvornica opeka u Samoboru. Za planinarsku kuću na Prekrižju pod Plješivicom iznajmljena je zgrada od Franje Mrakužića iz Plješivice, koja je također popravljena i uređena, a opskrba se može dobiti kod susjeda Tome Mrakužića. Prošle godine umro je naš vrli član i hrvatski rodoljub župnik samoborski Milan Zjalić, koji je planinarima ostao u miloj i nezaboravnoj uspomeni. Slava mu! I prošle godine radili smo skladno i složno sa našom središnjicom u Zagrebu, na koju smo se uvijek obraćali u svim važnijim stvarima i molili savjeta i upute. Kao i dosad podupirala je središnjica našu podružnicu u svakom pogledu. Zahvaljujemo joj na suradnji s molbom, da nam ostane nadalje kao i dosada dobar savjetnik i suradnik na korist i napredak hrvatskog planinarstva. Zahvaljujemo posebno g. predsjedniku prof. Pasariću, koji nas u svakoj prilici podupire i zagovara. Pokročili smo i prošle godine snažnim korakom naprijed u radu na polju hrvatskog planinarstva, pa zato moramo i nadalje svojski nastojati, da pokažemo napredak i do godine, kada slavimo 10-godišnjicu opstanka H. P. D. podružnice »Japetić«. Blagajnik g. Stanko Kompare izvješće o stanju blagajne i društvene imovine: primitak Din 26.612.85, izdatak Din 16.574; otatak D 10.038.85. Društvena imovina iznosi Din 29.038.85. Oba su izvještaja primljena s odobravanjem na znanje i na to je na predlog nadzornog odbora podijeljena upravnom i nadzornom odboru odrešnica.

H. P. D. »Japetić« ima ova skloništa i vidikovce: 1. Šoćeva kuća u Lipovačkoj Dragi, 2. planinarsko sklonište na Prekrižju, 3. planinarsko sklonište u Noršić selu (Sv. Duh), 4. planinarsko sklonište u Smerovišću kod Mike Dumića, 5. vidikovac (drvena piramida) na brdu Tepcu nad Samoborom, 6. vidikovac (pergola iz betona) na brdu Stražniku nad Samoborom.

Planinarski putovi: u okolini Samobora postoje od prije 16 označenih putova (od oko 100 km), na kojima su ove godine sve oštećene oznake obnovljene. Na novo je označen put sa Oštrea preko ruševine Lipovca grada u Lipovačku Dragu do Šoćeve kuće, te prema tomu ima 17 označenih planinarskih putova u okolini Samobora.

DRUŠTVENE VIJESTI

Otvorene planinarske kuće H. P. D-a u jesenskoj i zimskoj sezoni. Preko zime ostaju otvorene i opskrbljene ove kuće i skloništa H. P. D-a: 1. Tomislavov Dom na Sljemenu (upravlja H. P. D. središnjica); 2. »Pasariceva kuća« na Ivančici (upravlja H. P. D. podružnica »Ivančica« u Ivancu); 3. Filićev Dom na Ravnoj Gori (H. P. D. podr. »Ravna Gora« u Varaždinu); 4. »Šoćevo kuća« u Rudarskoj Dragi pod Japetićem kraj Samobora; 5. Planinarsko sklonište na Prekrizju pod Plješivicom. (Posljednje dvije kuće upravlja H. P. D. podr. »Japetić« u Samoboru); 6. Planinarski Dom na Risnjaku u Gorskom Kotaru (H. P. D. središnjica u Zagrebu); 7. Planinarska kuća pod Obručem nad Grobničkim Poljem (H. P. D. podr. »Velebit« na Sušaku); 8. Planinarsko sklonište u lugarskoj kući vlastelinstva Turn-Taxis na Platku pod Hrvatskim Snježnikom (1506 m); 9. Planinarski Dom Kraljice Marije u Ljubaču na Mosoru (upravlja H. P. D. podr. »Mosor« u Splitu); 10. Planinarska kuća na Orjenskoj Lokvi pod Orjenom (upravlja H. P. D. podr. »Orjen« u Dubrovniku).

Ostale planinarske kuće i skloništa H. P. D-a na Velebitu, Gorskom Kotaru, Bijelim Stijenama i Samoborskom gorju ostaju do proljeća zatvorene.

Novi opskrbnik u Tomislavovom Domu H. P. D-a na Sljemenu. H. P. D. provelo je promjenu opskrbnika u svojoj planinarskoj kući »Tomislavov Dom« na Sljemenu, te je od 22. pr. mj. preuzeo opskrbu g. Ivan Gjukić, bivši hoteljer i restaurater »Hrv. Doma« u Vinkovcima, koji će davati planinarama i drugim gostima dobru domaću hranu i birana domaća vina, nabavljena neposredno od uzornih vinogradara uz umjerenu cijenu. Društvo se je pobrinulo, da bude red i čistoća u kući, te je nabavilo veću količinu novih toplih gunjeva i zamijenilo stare željezne peći sa glinenima, tako da se i u zimskoj sezoni može stalno stanovati u Tomislavovom Domu.

Pogodnosti članstvu »Hrvatskog Planinarskog Društva« na otoku Rabu. Na zamolbu podružnice »Kamenjak« u Rabu pružaju gđe vlasnici turističkih radnja u Rabu i u Loparu na otoku Rabu ove pogodnosti: Rab: Grand Hotel »Imperial« 20 posto na hrani i stanu; Palace Hotel »Praha« 20 posto na hrani i stanu (za ljetnih mjeseci VI., VII. i VIII. 10 posto); Hotel »Adria« na hrani i stanu 20 posto; Hotel »Slavija« na stanu 30 posto; Hotel »Miramar« na hrani i stanu 10 posto; »Park Hotel« na hrani i stanu 10 posto; Hotel »Central« na hrani i stanu 20 posto; kavana »Corso« na stanu 15 posto; restauracija »Riviera« na hrani 20 posto; restauracija »Gradska Loža« na hrani 20 posto; Vila »Danica« na stanu 20 posto; Pension »Zagreb« na hrani i stanu 20 posto; Hotel »Astoria« na hrani i stanu 20 posto; restauracija »Pension Vila Marjan« na hrani i stanu 15 posto; restauracija »Pension Vila Liza« na hrani i stanu 15 posto; restauracija »Jadran« na hrani 20 posto. — Lopar na otoku Rabu: restauracija »Pension Vila Sonja« na hrani i stanu 10 posto; restauracija »Pension Lopar« na hrani i stanu 10 posto; restauracija »Pension Velebit« na hrani i stanu 10 posto. — Ove pogodnosti važe za članstvo H. P. D., koje se iskaže članskom iskaznicom i potvrdom o uplaćenoj članarini za tekuću godinu. Upozorujemo naše članove na ove znatne popuste i pogodnosti s pozivom, da što češće posjećuju čarobni Rab, koji je sa svojom vanredno blagom klimom prikladniji za zimovalište nego mnoga čuvena mjesta na talijanskoj rivieri.

Planinarski dom »Pasariceva kuća« na Ivančici (1.061 m) je od 15. X. o. g. potpuno opskrbljena. Može se dobiti jaja, mlijeko, kava, kakao, čaj, marmelada, kruh, svježe meso, šunka, salama, kobasice, sir u kutijama, domaći žganci s mlijekom, razne konzerve itd. Prespavati može 15—20 ljudi. Na proljeće nad o-

gradit će se prvi kati od drva, pa će to biti jedna od naših najljepših i najprostranijih planinarskih kuća. Sada se pred kućom čisti i uređuje vrlo veliki prostor, a isto tako se proširuje grebenski put po vrhu do Legesičina, a sve to za skijaše. Od vrha, t. j. od piramide i kuće moći će skijaši da se skližu sve do kolodvora Budinčina (3 sata hoda) neprekidno, pa će to sigurno svima radosno pozdraviti. Osim toga nalaze se pola sata od kuće udaljene krasne gorske livade Beliće, koje su također vrlo podesan teren za skijaše. Sam opskrbnik također je skijaš, pa će držati na skladištu najnovije skijaške i planinarske potrepštine. Za zimski sport bit će zimi sa Ivančice uvejek izvještaji u Središnjici, kod Dručkera i kod »Putnika«. Držimo da će ove vijesti naše planinare i skijaše obradovati pa se nadamo da će odsada u što većem broju i što češće posjećivati ovu našu krasnu zagorsku planinu.

Osnova za planinarsko sklonište na Pogonom Vrhu kraj Daruvara. Javljujaju nam da je uprava naše podružnice u Daruvaru povela pregovore sa šumskom upravom Brodske imovne općine u Siraču radi zakupa napuštene lugarske kuće na Pogonom Vrhu 639 m, koja leži 50 m ispod samog vrha, a ima stalni izvor dobre pitke vođe. Ta je kuća udaljena 2 i pol sata hoda od Daruvara i leži u središtu ostalih ogranača Papuka. Do nje vodi lijep put, koji je ovog ljeta markiran, a sa njega se pruža lijep vidik na susjedni Psunj i Bosanske gore. Ona može da služi kao zgodno ishodište za veće i dalje izlete, pa kao prenocište i prikladno odmaralište za dulji ljetni boravak i za zimski sport, jer se može lako opskrbljivati najpotrebnijim stvarima za zimsku sezonu. Našoj revnoj podružnici želimo najbolji uspjeh.

Svečano otvorene turističke staze na Kamenjaku na Rabu obavljeno je 6. XI. o. g. uz sudjelovanje HPD-a središnjice, koja je izaslala svoga potpredsjednika g. V. Stahuljaka, koji će tom prilikom obići glavna turistička mjesta na otoku, napose novo uređeni prirodni perivoj u šumi Dundo, tu vanrednu atrakciju za domaće i strane posjetnike Raba, koji je u ovoj kritičnoj godini iznio u tom pogledu rekord na jadranskim otocima.

SADRAŽJ: Dr. J. Poljak: Ogulinsko Zagorje (sa 3 slike od autora), str. 323. — Dr. I. Krajač: Vaganski Vrh, str. 328. — Kap. Gaj Panay: Na Samarskim i Bijelim Stijenama (sa 1 slikom od L. Griesbacha i 2 od Ive Vlašića), str. 333. — V. Stahuljak: Planinarska slava na Mosoru (sa slikom doma), str. 337. — V. Stahuljak: Otvorenje planinarskog doma na Ravnoj Gori (sa slikom doma od V. Novaka), str. 340. — P.: Gradska Sljemenska šuma — prirodni perivoj, str. 342. — »Učkar«: Rad nove podružnica H. P. D-a na Rabu, str. 343. — Glavne skupštine podružnica H. P. D-a (»Martinščak« u Karlovcu, »Gvozd« u Sisku, »Ivančica« u Ivancu i »Japetić« u Samoboru), str. 345. — Društvene vijesti (1. Otvorene planinarske kuće H. P. D-a u jesenskoj i zimskoj sezoni; 2. Novi opskrbnik u Tomislavovom domu na Sljemenu; 3. Znatne pogodnosti članstvu Hrvatskog Planinarskog Društva i njegovih podružnica u hotelima na otoku Rabu; 4. Planinarski dom Pasarićeva kuća na Ivančici; 5. Osnova za planinarsko sklonište na Pogonom Vrhu kraj Daruvara; 6. Svečano otvorene turističke staze na Kamenjaku na Rabu), str. 349—350.

»Hrvatski Planinar« izlazi 12 puta na godinu: pretplata stoji godišnje Din 50.—; za dake i naučnike Din 40.—; za inozemstvo Din 70.—. Pretplatu, reklamacije i rukopise prima HPD središnjica u Zagrebu, Samostanska ulica 2a. — Odgovorni urednik: prof. Josip Pasarić, Medveščak broj 57. — Izdavač: »Hrvatsko Planinarsko Društvo« u Zagrebu. — Tiskar »Tipografije« d. d. Zagreb, Preradovićev trg 9. — Za tiskaru odgovara I. Ivanković, Zagreb, Selska c. 39.